Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.



РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР І СУБОТУ
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба написувати на адресу „SVOBODA".

# СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 9-го ПАДОЛИСТА 1920. ЧИСЛО 135. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, NOVEMBER 9, 1920. No. 135.

# ПЛЯНОВАНИЙ ПОДІЛ ЛИТВИ.

## АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

### МИР З НІМЕЧЧИНОЮ НА ПЕРШІМ ПЛЯНІ У РЕСПУБЛІКАНЦІВ.

ВАШІНҐТОН, 7. падолиста. (Юніверсал Сервіс). — **Републиканські провідники всяких вєглядів згодилися, що версальський договір треба відкинути сейчас, скоро він прийде під наради конґресу в грудни і треба оголосити мир з центральними державами на підставі резслюції. Так говорять в урядових кругах. На таку програму згодився нововибраний президент Гардінґ.**

**Також предложиться конґресови кілька плянів стоваришення народів. Між ними єсть плян сенатора Ірвіна Франса з Меріленд, на підставі якого сенат мав би приняти резолюцію, щоб американський президент запросиє всі держави, щоб вони вислали своїх делеґатів до Вашінґтону на міжнародний конґрес, котрий мав би обдумати союз народів під проводом Америки.**

### ВЕЛИКІ ПОДАТКИ БУДУТЬ ЩЕ ТРИВАТИ ЧЕРЕЗ 3 РОКИ.

ВАШІНҐТОН, 7. падолиста. (А. П.). — Коли конґрес ухвалить пропозицію урядників з Департаменту Скрабу, то держава буде мусіла ще побирати на протязі трьох літ податки у висоті 4 міліярди („біліони"). долярів річно. Цей плян предложено вже секретареви скарбу Гавстонови, який мабуть припоручить його конґресови.

### РУССКО-УКРАЇНСЬКИЙ ХОР НА БОЛЬШЕВИЦЬКІМ ЮВИЛЕЮ В НЮ ЙОРКУ.

В неділю пополудни святкували нюйорські большевики третю річницю створення совєтської власти в Росії. В Лексінґтон Евню театрі зібралося з цеї нагоди около 3000 осіб, а на сцені співав русско-український хор „Інтернаціоналку" і „Советський марш". Промову про комунізм виголосив Г. Вайнтайн, секретар совєтського „амбасадора" в Ню Йорку Ц. К. Мартенса.

### ПРЕЗИДЕНТ ВИЛСОН НЕ МОЖЕ ПОМИЛУВАТИ ДЕБСА, ЩОБ НЕ ДАВАТИ ЗЛОГО ПРИКЛАДУ.

ВАШІНҐТОН, 6. падолиста. (Пр. Тел.). — Президент Вилсон не думає випустити з вязниці Евгена Дебса, провідника соціялістів, який відбуває кару 10 літної вязниці в Атлянта за зломаннє закона про шпигунство. Яко причину мав подати Вілсон те, що освободженнє Дебса заохочувало би й других опозиційників до боротьби з правительство на випадок слідуючий війни.

### ДЕБС ПРИХИЛЬНИЙ СОВЄТСЬКІЙ ВЛАСТИ.

ШІКАҐО, 6. падолиста. — „Створеннє Робітничої републики в совєтській Росії єсть ясною звіздою на політичнім небосклоні і це повинно освітлювати дорогу світа" заявив Дебс в своїй статті, висланій з вязниці з Атлянта до орґанізації соціялістичної партії в повіті Кук. Цю заяву оголошено сьогодня прилюдно і її мається відчитати на пропонованім святі в Шікаґо з нагоди третьої річниці захоплення власти большевиками в Росії.

### РЕСПУБЛІКАНЦІ БУДУТЬ МАТИ 176 ГОЛОСІВ БІЛЬШОСТИ В КОНҐРЕСІ.

ВАШІНҐТОН, 6. падолиста. — Републиканська більшість в найблизшім конґресі буде виносити 176 голосів після неурядового обчислення головного клерка, Тейлора Пейджа. Загалом буде засідати 305 републиканських послів, 129 демократичних і 1 соціялістичний.

### ЄДИНИЙ ДЕМОКРАТ В СТЕЙТОВІМ ЗІБРАННЮ (АССЕМБЛІ) В НЮ ДЖЕРЗИ.

Палата послів стейтові леґіслятури Ню Джерзи числить 60 членів, а з того лише один однісінький демократ, Гаррі Руніон, вибраний при останних виборах в повіті Воррен. Межи рештою 59 републиканців є 2 женщини, 2 пастори і 1 Ніґер. Ґовернором стейту єсть демократ Едвардс. Після звичаю в кождій комісії повинно бути заступлена також і меньшість послів. Після того Гаррі Руніон мусів би належати до 59 ріжнородних комісій.

### ВЯЗЕНЬ ВИБРАНИЙ СУДДІЄЮ, ВИПУЩЕНИЙ НА ВОЛЮ.

ФРЕНКФОРТ КЕНТОКІ, 6. падолиста. Ґовернор Морро подарував вязничну кару Фессови Вайтекерови, управителеви вязниці повіта Лечер, котрого вибрано при останних виборах повітовим судією саме тоді, коли він відбував кару в тій вязниці, над котрою він був настоятелем.

Вайтекера засуджено занапасти на повітових урядників і він відсиджував кару шістьох місяців. Минулого вівтірка вибраного його судією більшостю 1.000 голосів, а ґовернор Морро узнав це за зовсім слушну причину, щоб йому дарувати решту кари і випустити з вязниці.

## З ПОЛЬЩІ.

### ПОЛЬЩА МРІЄ ПРО МАНДАТ НАД КРИМОМ.

ВАРШАВА, 5. падолиста. — **Джафар Сейдамет, предсідатель татарського Національного Парляменту на Кримі, предложив президентови Пілсудскому копію меморіялу, висланого до Ліґи Народів з просьбою, щоб татарську державу на Кримі допущено до Ліґи під мандатом Польщі. Меморіял спротивлюється якій небудь дальшій звязи Криму з Росією.**

### ФРАНЦІЯ МАЄ ПОМОГТИ ПОЛЬЩІ ПОДІЛИТИ ЛИТВУ.

ЛОНДОН, 7. падолиста. — **Бездротна телеґрама з Москви доносить, що межи Польщею і Латвією заключено тайний договір, щоби поділити Польщу межи себе. Договір, як сказано в депеші, піддержує Франція, щоби в той спосіб цілковито відділити советську Росію від Німеччини.**

### ПОЛЬСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ ПЕРЕПИНЮЮТЬ ПОРАДИ СОЙМУ.

ВАРШАВА, 6. падолиста. (А. П.). — **Соймові наради зірвано вчера вечером по двох годинах дикої бучі, викликаної польськими соціялістами, котрі намагалися перепинити голосованнє над точкою конституції, яка предвиджує створеннє сенату.**

**Соціялісти і радикали трубіли на трубах, сиренах і уживали инших галасливих інструментів. Мимо того предсідатель Сойму зарядив голосованнє; тоді одначе кинулися соціялісти й радикали до тих, що збирали картки з голосами, порозкидали картки, покидали коробки на голови товпи, а декотрі повішали на стінах і на свічниках. Наради вкінци відложено. Цілий сцені продивлявся спокійно премією Вітос і міністер Сапеґа.**

### НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВА ДЛЯ НІМЕЦЬКИХ ПОЛЯКІВ.

БЕРЛІН, 4. падолиста. (Ді Цайт). — Тутешня польська ґазета домагається національних прав для Поляків, що мешкають на німецькій території.

### ПОЛЬСЬКИЙ ХЛОПСЬКИЙ ПОСОЛ ПЕРЕД СУДОМ ЗА СОЙМОВУ ПРОМОВУ.

БЕРЛІН, 5. падолиста. („Ді Цайт"). — Селянський посол Домбаль виголосив промову в Соймі, в якій він заатакував правительство. Предсідатель Сойму осудив, що така промова єсть большевицькою і Домбаля віддано судовим властям.

### ПОЛЬЩА ЗГОДИЛАСЯ НА УСЛІВЯ В СПРАВІ ДАНЦІҐА.

ПАРИЖ, 6. падолиста. — Поляки і власти в Данціґу дійшли до порозуміння що до конвенції (угоди), якої Поляки не хотіли недавно підписати. Підписаннє конвенції і конституції міста призначено на день 15 падолиста.

(В конвенції находяться постанова про створеннє комісії, зложеної в половині від Поляків, а в половині від мешканців Данціґа, під проводом невтрального предсідателя. Поляки не хотіли підписати конвенції, бо в ній не було для них запоруки, що вони мати-муть доступ до моря і контролю над цлами.)

### ПОЛЬЩА НЕ ПРИСТУПИТЬ ДО МАЛОЇ АНТАНТИ (СОЮЗА ДЕРЖАВ).

ВАРШАВА, 6. падолиста. (А. П.). — Урядово оголошено сьогодня, що Польща рішилася не приступати до „Малої Антанти" (Малого Союза держав), створеної з Чехословакії, Сербії і Румунії для охорони перед Росією або теперішними балканськими ворогами.

В Урядових кругах сказано, що Польща годиться на союз з Румунією, але не годиться на „Малу Антанту", тепер, з огляду на відношеннє Польщі до Чехословакії через плебісцит в полосі Тешена.



## УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

### ОЧИЩУВАННЄ УКРАЇНСЬКОЇ ОБЛАСТИ З БОЛЬШЕВИЦЬКИХ АҐІТАТОРІВ.

ВІДЕНЬ, 19. жовтня. (У. П. Б.). — З Каменця звідомляють: Українські поліцийні власти арештували в Каменци і околиці около 300 большевицьких аґітаторів. Межи ними находяться майже всі члени большевицького революційного комітету, який підчас большевицького наїзду був установлений як адміністрацийна власть на Поділлю. Жидівське населеннє підпомагає українські власти в їх діяльности.

Підчас большевицького наїзду були урядниками в більшій части Москалі, а не Жиди, як це було за попередних наїздів. Підчас панування тих елементів терпіло жидівське населеннє на рівні з українським именно наслідком реквізицій і заборони приватної торговлі.

### ЖИДІВСЬКИЙ ПОЛК В АРМІЇ ПЕТЛЮРИ.

ВІДЕНЬ, 22. жовтня. (У. П. Б.). — **Доносять з Варшави: В Проскурові утворено окремий полк, зложений виключно з Жидів, які хочуть воювати під українською командою. Полк має свій окремий ясно-синій прапор у відріжненню від українського синьо-жовтого. Після краски прапора називають цей полк „голубий".**

### ОПОРОЖНЮВАННЄ ОДЕСИ.

ВІДЕНЬ. 23. жовтня. (У. П. Б.). — З Букарешту доносять: Червоні війска опустили вже в більшій части Одесу. Місто облягають з півночи українські повстанці. Зелізнича лінія Одеса-Жмеринка находиться в руках українських повстанців аж до Балти.

### УКРАЇНЦІ ПРОТИ ВРАНҐЕЛЯ.

ВІДЕНЬ, 22. жовтня. (У. П. Б.). — Часопись „Вперед" доносить: В Севастополю утворили українські соціял-демократи й соціял-революціонери спільний революційний комітет, якого діяльність звернена проти ворожої Україні політики Вранґеля. Комітет має богато прихильників в армії Вранґеля.

Закидується між иншим Вранґелевим політикам на Кримі і в полудневій Україні, що вони, хоч не мають ні одного клаптика російської землі, хочуть завести на Україні російську мову; вони також (Вранґелеві політики) засудили Українську Раду на Кримі як нелеґальну.

„Громадська Думка" доносить, що 12. жовтня явилася в головній ставці української армії військова місія ґенерала Вранґеля, щоб осягнути порозуміннє що до спільної военної акції проти большевиків. Її відповіли, що спільна акція з ґен. Вранґелем можлива лише тоді, коли він призначь цілковиту независимість України. Проти цего одначе виступають впливові круги в таборі Вранґеля.

У Варшаві переговорює Савінков з міністром Андрієм Лівицьким в ціли вирівнання трудностий, які спиняють спільну українсько-русску акцію.

### САВІНКОВ ЗА НЕЗАВИСИМОСТЮ УКРАЇНИ.

ВІДЕНЬ, 19. жовтня. (У. П. Б.). — „Журналь де Польонь" доносить, що предсідатель русского Комітету у Варшаві, Савінков, осуджує яко блудну політику ґенерала Вранґеля супроти України і покликаннє звісних реакціонерів: Ґурка, Коковцева, Ґербеля і ин. до його правительства. Така політика Вранґеля перешкаджає в найвисшім степени порозуміннє з українськими політичними кругами. По думці Савінкова порозуміннє з Поляками можливе також лише під тим услівєм, що Вранґель признасть независимість України.

### МІЛІТАРНА КОНВЕНЦІЯ ДЕРЖАВ НА СХОДІ ЕВРОПИ.

ВІДЕНЬ, 20. жовтня. (У. П. Б.). — Доносять з Варшави: В Ризі відбувається конференція військових заступників Фінляндії, Естонії, Латвії, Польщі й України (Петлюрової — ред.). Предметом нарад єсть заключеннє військової конвенції (умови) тих держав.

### АНҐЛІЯ ЗА ПЕРЕМИРЄМ НА УКРАЇНСЬКІМ ФРОНТІ.

ВІДЕНЬ, 20. жовтня. (У. П. Б.). — Зі Львова доносять: Львівські українські ґазети дістали вістку з Варшави, що Анґлія задумує посередничити в заключенню перемиря на українськім (Петлюрівські — ред.) і на Вранґелівськім фронті.

(Телеґрама Жидівської Телеґрафічної Аґенції з Відня донесла дня 25. жовтня, що большевики заключили перемирє з Петлюрою. З повисшої новинки виходить, що це сталося під напором Анґлії. — ред.).

### ПЕТЛЮРА ДУМАЄ ПРО КОНСТИТУЦІЮ НА УКРАЇНІ.

ВІДЕНЬ, 18. жовтня. (У. П. Б.). — Установлена правительством У. Н. Р. Комісія в ціли випрацювання конституції, викінчила вже свою діяльність і предложила проєкт повної конституції правительству. Проєкт опирається на ухвалах загально-української Національної Ради і на законах виданих Центральною Радою в роках 1917 і 1918, як також на рішенях всеукраїнського трудового конґресу з року 1919. Конституція України єсть цілком демократичною і містить в собі ґарантії для широкої автономії поодиноких земель Републики та самоуправи народів, що замешкують Україну в їх національній культурі. Конституція предвиджує також можливість федерації Української Републики з тими українськими областями, які вже утворили свої самостійні державні орґанізми, як: Східна Галичина і Кубань.

Конституцію введе в життє декрет Ради Міністрів, а по увільненню українських земель від чужинецького панування предложиться її конституючим зборам України до затвердження.

### ЗМІНИ В ПЕТЛЮРОВІМ КАБІНЕТІ.

ВІДЕНЬ, 22. жовтня. (У. П. Б.). — Президент міністрів Прокопович уступив зі свого становища ізза слабого здоровля, належить одначе до кабінету як міністер без теки.

Президентом міністрів іменований Андрій Лівицький, дотеперішний шеф української дипльоматичної Місії у Варшаві.

### „Батько" Махно оженився!

Батько Махно, відомий провідник повстанців на Катеринославщині, який „бе кождого, кого попаде" — большевиків, Петлюру, Враґеля, Поляків та сусідних українських повстанців, а сам жде, коли прийде „законна влада", хоч сам ще не знає, яка — недавно оженився.

## З РОСІЇ.

### АМНЕСТІЯ В РОСІЇ.

ЛОНДОН, 7. падолиста. — З нагоди третьої річниці жовтневої революції, оголосив комісаріят справедливости широку амнестію для вязнів і для тих, що чекають суду. Зроблено також ревізію (поновний перегляд) смертних присудів і засудів на досмертну вязницю. **Амнестія одначе не відноситься до осіб обжалованих о змову або бунти проти советської власти.**

### ЧІЧЕРІН ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД ПОЛЬСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА РОЗБРОЄННЯ ЖЕЛЬҐУСКОГО.

БЕРЛІН, 5. падолиста. (Тел. жид. ґазети „Ді Цайт"). — Большевицький комісар закордонних справ, Юрій Чічерін, вислав протест до польського правительства проти того, щоби Польща позволяла Жельґускому і Балаховичеви збирати військo на своїй території, бо це єсть зломаннем договору в Ризі.

#### Вислав також протест і до Латвії.

РИҐА, 5. падолиста. („Ді Цайт"). — Чічерін запротестував також і перед латиšським правительством проти того, щоб воно дозволяло Вранґелеви рекрутувати свої війска на латвійській території.

### АЛІЯНТСЬКІ КОРАБЛІ НА ПОМІЧ ВРАНҐЕЛЕВИ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 4-го падолиста. (А. П.). — Французький і британський представники з відси запитали свої правительства, чи їх кораблі на Чорному морю мають помагати ґенералови Врангелеви коло Перекопу і Салкової, де совєтські війска напирають на Вранґеля в поході на Кримський півостров. Тимчасом надходять свіжі припаси амуніції і крісів до Севастополя.

### СНІҐ ПЕРЕШКОДИВ БОЛЬШЕВИКАМ В ДАЛЬШІМ ПОХОДІ.

#### Ґенерал Буденний дальший большевиками.

СЕВАСТОПОЛЬ, 3. падолиста. (А. П.). — Сніґ падав на Таврійській рівнині, на північ від вузкої шийки, яка лучить Кримський півостров з Росією (?). Наслідком цего дороги розмокли і перешкодили большевикам в дальшій погоні за Вранґелем. Не можна іменно було доставити амуніцію і тяжкі гармати. Мимо того совєтська кіннота і піхота загнали Вранґеля аж на Кримський півостров.

**Совєтська армія складається з 8 дивізій піхоти і кінноти ґенерала Буденного, а його атак зломив силу Вранґеля в Таврії. 2.000 людий ґен. Буденного загналися на полудне аж до Салкової, де задля протинаступу ґенерала Враґеля вони мусіли піддатися.** Одначе пять колюмн переважаючих совєтських війск йшло дальше у всіх напрямах на 200 милевім фронті і тому ґен. Вранґель мусів відступити.

### ВРАНҐЕЛЬ ВЖЕ МСТИТЬСЯ НА ЖИДАХ.

СЕВАСТОПОЛЬ. 6. падолиста. (А. П.). — Війска Вранґеля, по своїй побіді 1 і 2 падолиста, ще перед цофненнєм на Крим, вибрали з помежи полонених сто Жидів, большевицьких комісарів і застрілили їх. З ними разом вистріляно Мадярів, Румунів, Хінців і Німців.

### АМЕРИКАНСЬКА МІСІЯ ПОПАЛА В БОЛЬШЕВИЦЬКІ РУКИ.

ЛОНДОН, 6. падолиста. — Американська Місія в полудневій Росії впала в руки большевицьких війск, як доносить московська ґазета „Правда". Так сповіщає сьогоднішна бездротна телеґрама з Москви.

„Правда" доносить, що на чолі місії стояв „ґенерал Морель".

### ВАШІНҐТОН НЕ ЗНАЄ НІЧОГО ПРО „МІСІЮ".

ВАШІНҐТОН, 6. падолста. — Урядовці зі Стейт і Военного Департаменту заявили сьогодня, що вони нічого не знають про якунебудь американську місію, яка була би на военній полосі в Полудневій Росії. Одинока урядова американська місія єсть в Севастополя. Можливо, що большевики зловили яку французьку місію.

### ЗАПІЗНО ДАТИ ВРАНҐЕЛЕВИ ПОМІЧ.

ПАРИЖ, 5. падолиста. — Довірочно говорять, що ґенерал Вранґель вислав благальний зазив до Франції інших союзних держав, представив їм своє критичне положеннє і просив о поміч. З достовірного жерела доходить вість, що Франція чує, що це вже „запізно" давати дальшу поміч Вранґелеви. Франція дала йому всю поміч, яку могла і тому нехай тепер инші аліянти його підпоможуть; одначе — як кажуть Французи — ніхто вже не має охоти до цего.

## "SVOBODA" (LIBERTY)

An Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief,
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103 Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

| SUBSCRIPTION: | | ПЕРЕДПЛАТА: | |
|---|---|---|---|
| United States: | | в Злучених Державах: | |
| 1 year | $3.75 | на рік | $3.75 |
| 6 months | $2.00 | на пів року | $2.00 |
| 3 months | $1.25 | на 3 місяці | $1.25 |
| In Jersey City and to foreign countries: | | В місті Jersey City і за границю: | |
| 1 year | $5.00 | на рік | $5.00 |
| 6 months | $2.50 | на пів року | $2.50 |
| 3 months | $1.50 | на 3 місяці | $1.50 |
| Single copy 4 cents. | | Поодиноке число 4 центи. | |

В Канади належить висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числяті 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.


# ТРИ РОКИ БОЛЬШЕВИЗМУ.

В неділю, дня 7-го с. м., минуло три роки, відколи большевики при помочі гармат захопили власть в Росії.

По справедливости треба признати, що не большевики так богато винні за се і не їх гармати, але головно се, що власть „тимчасового правительства" Керенського вже дня 6-го падолиста, 1917-го року була розлізлася. Її на ділі не було вже дня 7-падолиста і кожда инша енерґійна група, що мала трохи гармат, могла була тесаме зробити, що зробили большевики.

Але сталося. Зробили вони. Прийшли до власти і зачали правити. Прийшли яко соціялісти, а осягнувши при помочі скорострілів власть, змінились на комуністів. Проголосили себе комуністами; оголосили комуністичну програму і зачали Росію перемінювати на комуністичну державу.

Вийшло таке, що цілий світ є капіталістичний а недавня царська Росія називається урядово соціялістичною, але по програмі її уряду і по реформам, які той уряд вводить урядово, є комуністична.

Тоді весь капіталістичний світ, а радше найбільші держави світа, виповіли війну тому комуністичному урядови Росії. Війну вели також при помочі гармат. Комуністичний уряд Росії із сильнійшими капіталістичними урядами других держав (як німецьким, австрійським, польським) робив угоду, а слабші (як Колчака, Денікіна, Юденіча, Вранґеля) побивав.

Таксамо комуністичний уряд Росії робив із соціялістичними урядами других держав. Із сильнійшими (як естонський і латиський) робив угоду, а слабші (як український і білоруський) побивав.

Коли наприклад Ленін і Троцький приняли мир з німецьким кайзером в Берести Литовському і на його домагання прогнали з Каменця Подільського український комуністичний уряд, який самі туди були спровадили, то соціялісти закидали їм, що вони зрадили пролетарську справу.

Таксамо, коли вони вели війну проти соціялістичної Української Центральної Ради, то їм соціялісти закидали, що вони зрадили пролетарську справу.

Виходило таке, що щонебудь большевики злого зробили, зараз їм роблено докори. Соціялісти хотіли, аби вони робили добре, коли піднялися спасати робітничу клясу.

А тимчасом большевикам було тяжко робити добре, так, аби догодити соціялістам і загалом всім робітникам.

* * *

Для здобуття власти мали гармати. Вистрілили з гармат і власть переняли.

Але з властю переняли на себе тільки великий тробель і більш нічого.

Вони дістали величезний край хліборобський, непросвічений і нерозвинений, який не мав жадного досвіду в самоуправі, бо правила ним царська кліка. А тут перед ними стоїть брошурка комуністична, яка має параґрафи, як повинна бути збудована комуністична держава.

Инші люди стратили би голову, бо варяцтво би їх вчіпилось, як з того вийти. Одні казали би, що треба цілу Росію переробити на підставі брошурки, а другі казали-б, що треба брошурку переробити на підставі Росії, себто його народів. До згоди було би тяжко прийти, особливо, як би ту Росію і ту брошурку мали перед собою на столику Славяни. Але большевикам треба признати, що в тій справі у них не було спору. Вони, вибираючи між двома річами, однодушно рішили, що не брошурка має стосуватись до Росії але Росія до брошурки.

І зараз зачали горячу діяльність.

* * *

Цілий капіталістичний світ їх настрашився і тим страхом їм відразу поміг.

Цілий дозин брошурок був би большевикам так не поміг, як помогли їм капіталістичні держави тим, що вбирали в мундури старих царських ґенералів, давали їм на плечі ґвери, і посилали проти большевицького уряду.

Большевики їх о ту війну не просили, але вона їм прийшла ще ліпше як на просьбу.

Вони зараз вдома оголосили, що цілий капіталістичний світ іде нищити російську революцію, а посадити царя і шляхту. Зачали збирати армію, гроші, поживу. Стали боронити край; набрали енерґії; край став у военному стані; ніхто не смів виступати проти большевиків, бо казали, що шкодить побіді революції, а помагає приходови царя.

В часі мира не так легко було би большевикам створити армію і силою заводити свої реформи.

Але в часі війни вони мусіли творити армію, а всі реформи немов виходили з военної конечности.

В часі мира ті реформи були би стрінули спротив, а в часі війни спротив значив — поміч ворогови; отже спротиву не було.

Як большевики воювали із соціялістичним урядом України, то вже в тім не мали бизнесу, хиба то, що дістали збіже, уголь і зелізо. Але політичного бизнесу не мали жадного. Однак вони мусіли воювати, бо таксамо як капіталісти боялись большевиків, большевики знов боялись соціялістів. Вони знали, що Україна яко держава соціялістична була би могла буйно процвітати і прекрасно розвиватись та скорим шляхом іти до поступу і добробуту. Се було би притягаючим чинником для московського народу. Колиб він побачив, яка є ріжниця при соціялізмі і комунізмі, то відвернувся би від комунізму, а перейшов би до соціялізму. Розуміється, се було би убийче для комунізму. Тоді ціла брошурка стратила би в Росії свою вартість. Отже для ратовання програми, надрукованої в тій брошурці, большевики зачали війну із соціялістичним урядом України.

Уряд на Україні був слабий і вони виграли війну. На поміч брошурці з Москви прийшла гармата і брошурка з Москви засіла до власти в Києві.

Вже тяжше було большевикам справитись із сильнійшими урядами маленької Естонії і маленької Латвії. І вони мусіли з тими соціялістичними урядами підписати мир і ще дати їм по кільканайцять міліонів рублів в золоті.

Се був найбільший удар для комуністичної Росії. Вона била цілий світ, а тут такі маленькі дві соціялістичні держави її побили.

Через ту невдачу вони далі терплять, бо хто тільки припадково дістанеться з Росії до Естонії або Латвії, то бачить, що ті дві робітничо-селянські республіки напричуд красно розвиваються; що ціле населення не то вдоволене але просто одушевлене, тоді, як в Росії голод, нужда, хороби, анархія, занепад, нарід в розпуці, приґноблений, прибитий, словом — одна руїна.

Нарід би збунтувався і готовий би скинути брошурковий уряд, але ще ратує його Вранґель і Франція, що його підпирає. Треба ще ратувати Росію перед Враґелем, отже очевидна річ, большевики мусять ще для того бизнесу лишитись. Цілий нарід розуміє, що царський уряд є гірший ніж брошурковий.

Отже та війна ще тримає большевиків. Як би не війна, то хотяй бери аероплян та втікай з Москви світами.

* * *

До чого комуністична програма допровадила Росію, то про се можна дізнатися з описів ріжних соціялістів з ріжних країв, котрі їздили до Росії оглядати „комунізм".

Були німецькі соціялісти; оглянули той „комунізм"; приїхали і кажуть: Большевики жадного комунізму ані соціялізму не заводять ані не заведуть!

Був в Росії анґлійський соціяліст **Бертренд Рассел;** оглянув той „комунізм" і написав: Капіталізм є злий, але се, що большевики заводять, є сто разів гірше від капіталізму.

А далі так пише:

Як би большевизм остався одиноким сильним і впливовим суперником капіталізму, то я вірю, що жадна форма соціялізму не дасться здійснити, а тільки хаос і знищенне. Се переконанне є одною з підстав, на яких я противлюся большевизмови. Але противитись йому з погляду приклонника капіталізму було би, на мою гадку, цілком пустим і проти ходу історичних подій в теперішній добі.

Пізнійше (з початком минулого місяця) був в Росії один з найславнійших анґлійських писменників, по політичним переконанням також соціяліст, **Герберт Джордж Велс.**

Він поїхав на запрошенне советського уряду. Був зі своїм сином 15 днів, головно в Петрограді, а трохи і в Москві. В Петрограді гостив у свого приятеля Ґоркого.

Тепер він описав свої враження з гостини в Росії. Сеї неділі зачав їх друкувати нюйорський дневник „Таймс".

Перша стаття — се опис Петрограду.

Ціле місто виглядає як цвинтар.

В місті нема жадного руху. Число населення впало з 2 міліонів до 700.000 душ, значить осталась ще тільки одна третина. Всі склепи, окрім кількох в цілім місті, позамикані. Ходить лише кілька трамваєвих возів, обдертих з дощок, які люди забрали на опал. Хати і улиці запущені і знищені. Доми деревляні розібрані на опал. В місті страшний голод. За нього три дні пекарні не пекли хліба, а як спекли, то чорний, глейкий, не можливий до іди. Люди дістають трохи поживи в порціях (раціях) від советів. Із села не приносять, бо нема чим платити. На стаціях за містом можна від селян купити яблок, яєць; одно яблоко або яйце 300 рублів. Одіння або білля не продають. Ліків не продають. Хорих не лічать. Всі люди худі, голодні, сумні, і на пів хорі. Здорових нема. Всі обдерті. Як витали Велса російські писменники в Петрограді, то один з них, Амфітеатров, гадаючи, що Велс вірить все тільки советському урядови, виголосив до нього промову повну жалю і розпуки, і казав, щоби всі присутні розібрались, аби він побачив, які лахи на них висять під блюзками. Для образу траґедії згадує Велс, що в тім місті вмираючих людий можна тільки купити китичку цвітів, яка коштує 5.000 рублів.

Велс описує все те щиро, так як видів, тільки не винить за все большевиків, але капіталізм, котрий поставив великі міста і котрий провадив війну.

То правда, що капіталізм будував міста і провадив війну, але нехай би був Велс з Петрограду поїхав ще дрібку на південний схід, до [illegible] міста Ревалю в Естонії, або до Риґи в Латвії, отже до держав соціялістичних, не капіталістичних, а був би побачив, що ті міста процвітають; що там є і торговля і промисл, і всякий рух; можна купити і одінне і біллє і ліки і поживу і все, чого хто хоче. І нема голоду ані хоріб, а противно, всі здорові, вдоволені і веселі. Всі працюють, і працюють радо, повні надії, що їм буде щораз ліпше і красше.

* * *

Що-ж се таке?

Причина є одна.

В Естонії і Латвії люди вміють читати і писати, а крім того привикли тяжко працювати; отже коли прийшлося будувати державу, то людий писменних і розумних брошурка не одурманила, а яко люди працьовиті знали, що Естонія і Латвія то не Палестина і не чекали на манну з неба ані на комунізм, але взалися до праці і ґаздують та жиють як вільні і щасливі люди.

В обох тих краях землі розділені між селян, а лиш частина більших посілостий покищо задержана на власність держави, яка їх управляє і продає збір на дохід держави. Розуміється, в міру потреби, держава селянам землю роздає (за невеликою оплатою). Крім того майже всі ліси належать до держави, яка має з того дохід на ронованне держави. Сплави ріками, зелізниці, телеґрафи, почта і т. д. також належать до держави. Робітники ведуть промисл і торговлю на підставі кооперації. Приватні бизнеси (але обмежені) також істнують.

Отакий лад хотіли завести також Українці на Україні, в Галичині, і на Буковині. І се одинокий лад, який може тепер процвітати і приносити хосен робітникам сільським і міським. Соціялізм опертий на співділанню з особистою ініціятивою, се одинокий здоровий спосіб розвязання суспільних і господарських питань теперішньої доби в користь робітного народу.

Фантастичні комуністичні мрії є добрі на папері, але примінені в життю можуть дати тільки такі висліди, як їх описав Велс зі своїх обсервацій в Петрограді.

*

У тім вмираючім Петрограді вмирає з людьми також комунізм, комуністична програма, накинена Росії фантастами-теоретиками.

З того будуть тішитись капіталісти, бо вони гадають загорнути винищену цілу Росію як свою кольонію, так як Американець **Вашинґтон Вандерлип** загорнув для себе часть Сибірі. Крім того вони будуть гадати, що з комунізмом загинув також соціялізм.

Але так не буде. Капіталізм може намагатись використати упадок большевизму для себе; але се йому на довго не вдасться. Бо зорґанізовані робітні люди всіх народів щораз то поступають; щораз то стають сильнійші і поволи перейmуть керму держав у свої руки, та зачнуть через парляменти, де мати-муть більшість, заводити реформи в користь робітного народу.

Впрочім, і большевиків не треба проклинати за все те, що вони зробили. Вони могли робити зле і дурне, але вони не робили зі злого наміру, а тільки зі щирої віри, що їх фантазія дасться причіпити до сірого життя.

В кождім разі вони спробували. Вправді нарід терпів, але терпів за ідею, а перетерпівши, показав, що вона є нездійснима і тим дав світови науку, тому світови, що не терпів, а тільки глядів, або ще файтував терплячих.

Крім того большевикам треба признати, що вони також богато знищили злого. Вони знищили російську шляхту і бюрократію, а як цілком не знищили, то бодай дали їм добру школу. Вони знищили панські великі посілости. Знищили змосковщені міста на Україні. Знищили царський рубель, російську торговлю і промисл на Україні. Знищили традицію московського і польського панства на Україні, а вкінци і комуну і теорію про комуну.

Коли большевицький уряд впаде в Росії і на Україні, а зачнеться будова нового життя, то ті злі сили, знищені большевиками, або вже не встануть, або як будуть підійматись то вже тільки дуже слабко і несміло; а се улекшить робітному народови завести свої реформи, справедливі, розумні, і корисні тільки для нього.

---

С. Черкасенко.

## ПРИ ДОРОЗІ.

(Братам Галичанам).

Самітний хрест із написом коротким,
Оздоблений у зіллячко-розмай:
„Тут Слави син впокоївсь сном солодким
За волю-долю й рідний край!"

— — — — — — — — — —

Співає жайворон: „О, подорожний!
Зроби як я,—на смерть ти не зважай:
Що смерть, життє? Се звук порожний,
Коли в неволі рідний край!"



# З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В НІМЕЧЧИНІ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Берлін, Німеччина,
дня 10. жовтня, 1920.

**Українське посольство у Берліні** (Порш) **веліло припинити діяльність тутешньої української військово-санітарної місії,** яка піклувалась полоненими Українцями, що й доси перебувають у Німеччині. Єсть їх поверх 40 тисяч! Опіку над полоненими перебрало на себе посольство. Коли зважити, що в посольстві залишилося тільки кількох людий, які не мають ані часу, ані потрібного досвіду, то вийде, що **40 тисяч нещасливих земляків остається без помочі й поради.** Військова місія провадила з ними переписку; давала підмоги; провадила по таборах просвітну роботу; а тепер те все припинилося. **Наші люди переходять з конечности під медвежу опіку російських комітетів, котрі на те тільки й ждали, щоб братів-Малоросів дістати в свої лабети.**

* * *

Українське посольство **припинило також видаванне часописи „Шлях"** в Зальцведелю. „Шлях" був одиноким українським часописом у Німеччині. Мав поверх 1.000 передплатників, бо наших людий чимало працює по всіляких Бремах, Гамбурґах і инших німецьких городах. Всі вони раді читати українську газету, щоб знати, що діється у нас. Така ґазета для Українців у Німеччині, мусить виходити в Берліні, або недалеко від Берліну, як виходив „Шлях" у Зальцведелю, бо заки прийде часопис з край, або з Відня, то мине споро часу і новини перестануть бути новинами, постаріються.

„Шлях" читали також полонені по таборах у Німеччині. **Правда, тоді як Петлюра заключив був мир з Поляками, то вони відстали були від „Шляху" як від Петлюрівського органу, але як зрозуміли, що „Шлях" ставився критично до наших політичних діячів, то наново вертали до його.**

Тепер „Шляху" нема, бо не було на його гроший. (Але гроші на підмогу російської газети „Время" все таки звідкись беруться!).

* * *

Щоб Українців у Німеччині не лишати зівсім без політичного органу, гурт українських діячів заходиться видавати **незалежну газету „Нове Слово"**

**Буде цей тижневник виходити в Берліні під редакцією д-ра Кузелі. „Нове Слово" не буде партійним органом; воно оборонятиме пpінціп незалежности України й заступатиме інтереси хліборобів, себ-то дрібних і середних власників землі.** Свідомий селянин це є на Україні головна основа державної будівлі. Покищо фабричного робітника у нас дуже мало, а про купецтво теж нема що казати. Воно що лиш родиться у нас.

Тимто власники земельні, селяни — це наша будучність. „Нове Слово" заслугує на підпертє не тільки Українців еміґрантів, але й українського загалу і без цього попертя воно не зможе вдержатися, особливо, коли взяти під увагу теперішню дорожню друкарського діла.

* * *

**Берлінський посол.** Петлюрівського уряду, пан Микола **Порш,** дістав двомісячну відпустку для поратовання здоровля. Кажуть, що з тої відпустки він уже не верне на свій високий стілець на Кронпрінценуфер 10. На його місце має прийти звісний дипльомат **п. Микола Ванснлько.**

Порша заступає радник, **др. Роман Смаль-Стоцький,** який від кількох неділь лежить хорий в санаторії Лязаруса в Ґруневальді.

Хто його заступає — ширшому загалові не відомо.

* * *

**Процес** петлюрівського фінансового аґента перед берлінським німецьким судом скінчився тим, що Супрун признаний винуватим.

Його, як відомо, обвинувачував Мартос (бувший український міністер фінансів) в розтраті державного гроша. П. Супрун остався на волі за зложенням кавції в квоті **міліон марок.** (Високо цінять наших діячів!).

Теперішній міністер фінансів, **Барановський,** не хоче дальше правуватися з д. Супруном і лишає ту честь за своїм попередником, славнозвісним Мартосом, який українські финанси звів до абсурду і **за державними грішми шукає тепер по кишенях усяких достойників.**

Не беремось судити, чи винуватий д. Супрун, чи хто инший (кажуть, що він не тільки, що не розтратив державного гроша, але придбав немало міліонів), скажемо тільки, що краще було з маслом на голові не йти на сонце. **Українських діячів за їх урядову діяльність повинні судити українські суди, коли не державні, так громадські, а ніяк не годиться свої гріхи та бруди витягати на позорище чужинців. Вже й так опозорили ми себе та осмішили перед світом.**

* * *

**Українська санітарна місія Червоного Хреста,** що урядувала в Німеччині під проводом **д-ра Холодного,** відїхала на Україну. По дорозі членів цеї місії, мущин та жінок, пограбували, а тепер прийшла до Берліна сумна вість, немовто д-ра Холодного вбили; не знати тільки хто, Поляки, большевики, чи прямо які звичайні розбишаки.

Др. Холодний тішився в Берліні загальною симпатією своїх земляків, як людина освічена, тактовна і дуже совісна в сповнюванню обовязків.

* * *

**Частина хору Кошиця,** 19 людий, виїхала під проводом **д. М. Біличенка,** бувшого полоненого в Вецлярському таборі, **на Угорську Україну.** Тамошній уряд поставився до славнозвісних гостий доволі прихильно; вони дали декілька концертів і мали великий моральний успіх, а тепер готовляться до театральних вистав.

Жаль тільки, що такий знаменитий **хор розбився „ізза браку гроший".** У нас так: **„Як есть, то шелесть, а як нема то Біг ма".** Кошиць ратував дотував добре імя України; дав світові зразок, коли не української культури, так культурної спроможности, і тим зразком прямо здивував чужі народи, котрі чогось подібного навіть не сподівались по нас — і в-решті для Кошиця не було гроший. Сумно!

* * *

**Др. Евген Левицький осів у Берліні, як представник Галицької України.** Його секретарем есть **п. О. Шухевич** (відомий наш паніст). Галицькі Українці відносяться до свого посла з повним довірєм, як до відомого й випробованого політичного мужа.

**Яків Оренштайн,** власник „Галицької Накладні" в Коломиї, відчинив склад своїх видань у Берліні, Курфірстенстрасе 83. (Чарльоттенбурґ).

Оренштайн, тоді, як в нашім краю годі було друкувати книжки, друкував їх в Ляйпціґу, Берліні, і в Вецлярі і тепер у його на складі всі найпотрібнійші наші видання від Букваря до повного видання творів Шевченка.

Жаль тільки, що цих книжок не можна перевести на Україну, де тепер на них великий попит.

**В Росії і на Україні за добрі гроші** купите, що вам треба, тільки **книжок не можна купити за ніякі скарби.** Їх нема. Богато зникло у війні, богато попалили в печах, як не було чим палити, а були й такі, що видирали з книжок листки і крутили папіроски, бо паперців сиґареткових годі було купити.

**Наші політики й заграничні посли, замісць процесуватися, кращеб були подбали, щоб вислати на Україну хоч кілька вагонів книжок. Це можна було зробити!**

* * *

На берлінському бруку являються мало що не кожньої днини якісь **обдерті, обношені, змізеровані і збідовані люди,** на яких з жалем зглядаються Німці. **Це українські вояки,** що билися за самостійну Україну під прапором Січових Стрільців та инших орґанізацій, а тепер дісталисьь під панованне Поляків, котрі везли їх до своїх славнозвісних таборів. **Вони втікли по дорозі і прийшли в голоді та холоді до Берліну, сподіючися, що їм поможе українська військово-санітарна Місія. Та на їх жаль, двері Місії зачинені, а посольство не може дати помочі „людям, що втікли з табору заприязненої держави".** Одна з численних траґедій українського народу.

* * *

Німецькі часописі, як „Фосіше Цайтунґ", „Пост", „Дайтше Альґемайне Цайтунґ" друкують останніми часами чимало переводів **з оповідань Коцюбинського, Лесі Українки і Богдана Лепкого.** Література робить тую службу, яку робила українська капелля; дає докази нашої культурної праці.

**Громадянин.**

# ЧИ „СВОБОДА" МАЄ БУТИ ДНЕВНИКОМ?

(Допись з Филаделфії, Па.).

На XV. конвенції У. Н. Союза була дискусія над видаванием часописі „Свободи" на будуче. Много з делеґатів заявило, щоби „Свобода" на будуче виходила яко **дневник.** Деякі з делеґатів висказували свої погляди, що як „Свобода" буде виходити дневником то не буде мати великого значіння, бо в дальші сторони буде приходити пізнійше. Ми не звертаймо на се уваги.

Чиж дводневник або тижневник, як було пропоновано, не буде спізнятись? Так! Шановні члени У. Н. Союза, розберіть сю справу розважно над часописю і подбайте, щоби „Свобода" на будуче виходила дневником.

Щодо оплати, то ми знаєм, що много наших членів хотіло би як найменьше платити на фонд адміністраційний, і щоби газета була видавана таким коштом, а давала членам великий хосен. Ні, так не можливо. Ми члени зрозуміли і знаєм, що коли будем платити за часопись як установлено, тоді маєм право жадати, щоби газета приносила користь членам а не, так як було дотепер.

Думаю, що ми всі члени У. Н. Союза бажаємо мати щодня цікаву ґазету, котра би містила всякого рода новости, а нею буде часопись „Свобода", орґан У. Н. С. Минули часи, що члени були байдужні і майже цілком ґазети не читали, бо не інтересувалися загальною справою. А тепер інакше. Кождий зацікавлений, що діється в світі. Приходить з роботи і читає ґазети. Щоби Редакційний Комітет мав спромогу провадити сю справу точно як слід, ми члени У. Н. С., у кого єсть хвилька вільного часу, повинні зі своеї місцевости подавати цікаві новинки про народні справи і т. д. Тимсамим причинимось до редаґовання „Свободи" і тоді не буде жадних нарікань, що в „Свободі" нема що цікавого читати. Думаю, що як буде виходити дневник, то будемо мати і більше передплатників. Загал був знеохочений до читання „Свободи" через ту політику, яка провадилась до сего часу. Шановні члени У. Н. С., висказуйте свої думки щодо дневника, а тоді наш орган буде мати популярність межи загалом. Кінчу желанием, аби з 1921 роком „Свобода" виходила денником на чотири сторони, чого від серця бажаю.

Іван Витязь,
член від. 83. У. Н. Союза.



# ДО ГРОМАДЯН УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ.

(Комунікат Українського Горожанського Комітету у Львові).

**Львів, дня 17. вересня, 1920.**

**Від довшого часу зменьшилась жертвенність громадян Українців і Америці на цілі в старому краю. Ми від довшого часу одержуємо лиш дуже рідко і то незначні грошеві посилки з Америки. Таксамо остають без відповіди наші письма й телеграми. Не знаємо, як собі се вияснити. Зближається зима, найстрашнійша зима за час цілої війни. Велика скількість населення не перезимує її, якщо не прийде видатка і скора поміч від Вас, заморські Земляки.** 133—

**За Виконуючий Виділ Українського Горожанського Комітету у Львові:**

**Др. Степан Федак,** голова;
**Володимир Целевич,** писар.

Гроші посилати через:
ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ
або
ТОВАРИСТВО ДНІСТЕР
**у Львові, ул. Підвалле, ч. 7.**
а рівночасно повідомити Український Горожанський Комітет, на адресу, Львів, ул. Руська, ч. 3.

З Америки і Канади пересилати гроші до львівських українських банків через пересилкові бюра, найліпше American Express Co., переказуючи їх в долярах.

# БЕРИ, ПЕТРЕ, НА РОЗУМ!

(Допись з Бруклина, Н. Й.).

**В справі зміни у видаванню органу „Свободи".**

Ділюся гадкою своєю з членами У. Н. Союза щодо часописі „Свободи". Як ми знаєм, а також і бачимо, майже кожда народність тут на землі Вашинґтона має свої часописі, які видає щодня для свого загалу, а при тім чужі люди мають звичайно і просвітні товариства та дорогоцінні бібліотеки і т. п.

Для чогож ми, Українці, мали би вертатись зі своїм видавництвом? Прецінь і ми також хочемо просвіти і поступу! Таж прецінь ми також є нарід культурний і хочемо ширити свою культуру та підносити її межи собою, а також набувати просвіти і від других!

Тож я звертаюсь до Членів У. Н. Союза, щоби ані одного з нас не зайшла гадка така, щоби ми зі своєю просвітою поступили взад. Але ми всі, понад дванайцять тисяч, що нас гуртується в нашій організації У. Н. Союзі, скажім одноголосно: **щоби часопись „Свобода" виходила щодня,** значить, **щоби була дневником!**

Неодин скаже: Е, що там мені з дневника, коли тут треба дати більше 13 сотиків місячно до фонду адміністраційного. Головна XV. конвенція ухвалила підбільшити фонд убогих, то вже членська вкладка буде разом виносити з 1921 роком на 15 сотиків більше місячно для члена.

**Алеж, Братя, то ніщо. Ми не рахуймо суми; ми берім користь, загальну, яку дає нам наука читання бо іно через науку ми можем добитись більшої просвіти і знання та поважання серед других народів.**

Далі, звернім увагу, що нам за користь буде, коли схочем і переголосуєм, щоби наша часопись не виходила яко дневник, але яко тижневник! Користь хиба така буде, що члени У. Н. Союза стратять охоту до свого; будуть більше читати чужі часописі і будуть тратити гроші на чужі видавництва, котрі будуть з нас користати, а тимчасом просвіта серед Українців буде упадати, а далі може прийти і до повного занепаду. Але ми члени У. Н. Союза станьмо як оден за тим, щоби часопись „Свобода" стала на рік 1921. дневником. Тоді покажемо, що просвіта українського народу в Америці іде вперед!

А часопись „Свобода"
Як дневником стане,
То не дасть вже дармувати
Тобі, брате, Иване!
Але що дня буде нести
Новости до хати
І що дня вона тебе
Буде поучати.

Гаразд

**Іван Кравчук, член У. Н. С.**

**В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".**

## В СПРАВІ ОРГАНУ „СВОБОДИ".

(Допис).

**Під розвагу членам У. Н. Союза в сей важний момент переломової хвилі.**

Або добути або дома не бути! Так як горожани славної Америки думали, чи вибрати президентом демократа чи републиканця, такcамо і члени нашої славної організації У. Н. Союза будуть тепер голосувати над своїм часописом: чи має бути денник чи дводенник.

„Не від річи буде і мені смертельникови докинути і своїх чотири крейцарі і сказати свою думку. Ви, Члени і Членкині У. Н. С., заки засядете до голосовання; заки секретар перечитає референдум в справі ґазети, тямте се: **що світ і час не чекає нас, а вінно йде своїм ходом, а ми в той час йдемо з духом часу оден день, а другий день спочиваєм;** а опісля знов летимо, та ба годі дігнати; засапавшись знов падаєм серед шляху поступу і знання і знов що другий день відсапуємось. А світ і час йде далі цілою силою пари, тільки ми бідні але добрі остаємось по заду. А за тойсамий час вороги наші Москалі, Ляхи тай (вибачте за слово) „мальчики без штанів" обріхують нас перед світом і хотяй ми опрокидуєм сі дацки, та ба, наш голос остає голосом вопіючого в пустині.

Чому воно так? А тому, що вони брешуть щодня, а ми лише що другий день говоримо слово правди, а справа наша вимагає, щоб не тратити часу, бо страчений час то страчена робота і страчені овочі тої роботи. Гадаю, що для нас всіх справа ясна, що не можна обійтись без денника.

Ми, американські Українці, часто залюбки називаємо себе свідомійшими і більше просвіченими ніж наші браття в Галичині. А однак показалось, що як Український Уряд заняв Галичину, то в кождім місті був або денник або бодай тижневник. Загально було 75 часописий на 4.000.000 души, а нас тут є коло міліона душ, а кілько часописий? Ані одного денника! Тай колиб наші браття в Галичині так заробляли і були так вільні як ми, гай, гай, милий Боже, вони-б прямо залляли Европу українською пресою!

А ми? Прикро сказати, чи мали-б жалувати 30 центів на денник? То прямо смішно!

Йдім далі із застановленнєм, чи дійсно наш народ так остиг до читання і чи він задовольняється тою пресою, яку стримує зі своїх організацій?

Ні, і ще раз ні!

Я мав нагоду бути в Українців по контрах, то бачив по хатах і чужі газети; бачив „Дзеннік Звйонзкови", „Сьвят", „Америка Ехо" і „Укр. Щоденні Вісти". Питаюсь, чому берете газету ворожу, а вони сказали, що як чоловік голоден, то шукає поживи без ріжниці, чи вона польська чи московська, лише щоби заспокоїти голод. Коли нема українського денника, то заступається чужими.

Ми знаємо, що польська преса сміється з нашого гербу; каже, що то грабі, а „мальчики без штанов" послугуються українським іменем і ллють помиї на те все, що українське. Кажуть, що українські патріоти організують полки під іменами стародавніх грабіжників як Хмель, Мазепа, Дорошенко, Богун і другі, — але що-ж робити? На безрибю і рак риба.

Отсе другий доказ, що треба денника, хотяй би мав коштувати і $1.00 місячно. Ради української ідеї, ради тих святих могил козацьких, ради тої крови, пролитої за самостійність української землі, ми даймо свої центи на українську просвіту і освідомлення.

Не нам козакам мовчанкою збувати обиди Хмеля, якого кости Лях Чарнецкий розсіяв. Всякі яничари свої рідні на спілку з Москалями (з „Укр. Щ. Вістий") допчуть своїм чоботом святі могили наші, а ми мовчимо! Не Вам, Українки, Русалкам Дністровим, дивитись, як ті виродні сини, що ссали прудь української матері, тепер плюють на українське імя і калять наш синьожовтий прапор, під котрим то наші славні Козаки на полі бою вмирали. Ми не сміємо допустити, аби та зграя так далі безкарно гуляла. Сором нам дивитись, як ті наймити Бронштайна знеславлюють те, що є найдорозше українському серцю, той дорогий жемчуг, се знамя рідного краю — синьожовтий прапор!

Нам треба денника, щоби здемаскував тих яничарів і сказав їм, що не місце їм межи українським народом, але місце їм на Камчатці.

Поважані Члени і Членкині. Коли ми ухвалимо денник, то обовязком нашим буде його підтримувати, як матеріяльно так і морально. Всі ми мусимо стати громадно як оден так одна при своїй газеті. Денник має бути вільною трибуною для нас. Він має бути тим зеркалом нашим тут на землі Вашингтона. В деннику не буде редакторів, котріб вели політику на свою руку, всякі промахи, процеси, щоби терпіла організація. Делегати на 15. конвенції вибрали редакційний комітет з людий ширшого світогляду і сей комітет буде давати директиву, як мається редаґувати денник. Наша організація поступить вперед, коли буде мати денник. Такий денник в самім Ню Йорку на стендах продавався би до 10.000 примірників і за одним махом скрутив би голову „мальчикам без штанят", котрі терроризують наш народ тими „Вістями" і „Молотками".

Декотрі відділи будуть не дуже прихильно відноситись. Котрі подальше від Ню Йорку як Шикаго, Клівленд, гадали-б, що газета для них буде спізнюватись, але треба приняти до відома, що лїпше пізнїйше перечитати наукову статтю ніж рано пашквіль, де прямо аж чоловік паленіє зі встиду, читаючи всякі бруди, які ллють на наш народ. Тимже, що ми нащадки чубатих Козаків і ми дорожимо тим; і ми мусим знати, де їх могили; коли, за що поляг і покласти їм бодай пізні вінці; а недопустити до сього, аби всякі галапаси собі тризну та пири на тих могилах робили, зневажаючи їх. Нас кличе голос Володимира Великого Святого, слава і запал Сагайдачного, Трясила, Наливайка; нас кличе голос Матері-Січи. Ми як сини і діти козацькі, котрі колись заступали цілу Европу перед Татарами, дорожимо тим іменем козацьким запорозьким, і будем шанувати як пристоїть Козакови.

**Василь Гасій.**

Trenton, N. J., Nov. 4. 1920.

## ЗА ЗБРУЧЕМ.

(Від кореспондента львівської „Української Думки").

**Третя большевицька інвазія в Камянці. — Большевицькі власти. — Преса. — Червона „едіно, неделіма". — Російські комуністи і українські соц. рев. — Арешти. — Большевики і Жиди. — Боротьба з кооперативами. — Ворожі відносини між селом і містом. — Зріст української національної свідомости. — Село — основа української державности.**

Камянець, 8. жовтня 1920.

Третя з ряду большевицька інвазія в Камянці мала зовсім инший характер як перша інвазія з початку 1918 р. і друга з весни 1919 р. Засадничо вирізнялася вона тим, що в часі останньої інвазії большевики мимо істнування Української Соціялістичної Федеративної Радянської Республіки з Раковським на чолі (У. С. Ф. Р. Р.) виступали безпощадно проти всього, що українське, хоч рівночасно не пристосовували червоного терору в таких розмірах, як це було в квітні і маю 1919 р., бо зовсім не було масових розстрілів.

Владу в Камянці виконував повітовий ревком (революційний комітет) під проводом Сидоренка. Засідали в ньому московські комуністи, що приїхали зі сходу і ворожо та нахабно відносилися до Українців і до українства. Місцеві чинники не брали участи в большевицькому правлінню, хіба що деякі люде з давнїйших установ заняли посади низших урядовців в большевицьких неполітичних інституціях, як продком (продовольчий комітет), освітня секція і т. д. З часописів появлялися тільки два большевицькі денники в російській мові „Большевик" (він часом містив короткі статті в українській мові) і „Красная Звезда". Під національним і державним оглядом придержувалися вони „діної недїлимої", очевидячки під червоною фірмою і глузували собі явно з фікції Радянської України, а навіть що більше, „Большевик" виступив проти Володимира Винниченка тому, що бачив в ньому шкідливого українського націоналіста.

Місцеві Українці, як і українське селянство поставилися зі свого боку ворожо до большевиків, що старалися вивезти в Росію все, що тільки можна. Прихильно до большевиків поставилися лишень одні українські есери (соціялісти революціонери) з бувшим премієром мін. Всеволодом Голубовичем і бувшим мін. Григорієвом та иншими. Хотіли вони співділати з большевиками, погоджуючися на їхню комуністичну програму, але під умовою дійсної української державности і українського характеру влади. На таку програму не погоджувалися однакче червоні єдинонедїлимці, виступили проти українських есерів, так що ці мусїли йти в підземелля і ховатися. Московська чека (чрезвичайка) декого з них таки виловила, заарештувала і вивезла до тюрми у Виниці для ставлення перед революційний трибунал. Така доля стрінула між иншими і був. премієра Всеволода Голубовича. Крім цього арештовано і вивезено ще кількох Українців, а саме члена городської управи судію Евгена Шишкевича, членів губ. земської управи Капелюшного і Реку і урядника подільського „Господарь-Союзу" Евгена Приходька. Арештовано і вивезено також Великоросів прокуратора Нестеровського і директора комерційної школи Вол. Мазінга, останнього мабуть тільки тому, що у нього мешкав довший час др. Ст. Баран. Потерпів також і Укр. державний університет, з якого вивезено в Московщину цінні речі. З учительського персоналу не арештовано нікого.

З нечисленних у нас Поляків не арештовано майже нікого, бо все, що належало до якийнебудь польських організацій, виїхало у Польщу. Натомісць були арештування серед Жидів, і то не тільки спекулянтів. Національний склад большевицьких урядових установ на Україні тепер рівночо змінився. Жида або Жидівку сьогодня рідко там можна стрінути. Все майже обсїли родовиті Великороси зі сходу і півночі і тим головно пояснюється яркий московський шовінізм большевицьких урядовців і старшин, задля якого можна їх сміло назвати червоними „единонедїлимцями". Се було причиною, що большевики в часі своєї останньої інвазії на Україні по раз перший виступають проти Жидів. Се знова є корисним для української державности, бо жидівське населення, що досі у величезній більшости відносилося ворожо, або що найменше байдуже, до української держави, переходить в український державний табор. А це є великим для нас успіхом.

В часі свойого останнього панування на Україні довели большевики економічне життя до повного розвалу. Жертвою падали в першу чергу українські кооперативи, що як фундамент українства ніколи не тішилися большевицькою ласкою.

Харківська експозитура московського большевицького уряду рішила недавно розвязати київську центральну організацію всіх українських кооператив, бажаючи завести їх повну соціялізацію, чого навіть не переводиться в Московщині. І тут знова тому, що не суто українська організація. Присутність В. Винниченка в уряді Раковського не змінила зовсім його фактично російського характеру і здається, він довго там не устоїться.

Що до українського селянства, то воно як всюди на Україні, бойкотує міста, де є большевики. Задля цього бойкоту всюди в містах нечувана дорожнеча і голод. Так було і в Камянці, хоч довкруги по селах харчевих припасів величезна скількість. Лишень рідко важилися большевики йти та села по реквізицію хліба. Така реквізиція була все більшою узброєною виправою і кінчилася часто оружним виступом селян, що проганяли большевицьких грабіжників.

Про українське село можна сьогодня сказати, що чужі окупації — німецька, австрійська, польська, чорносотенно-російська (Денікінська і Врангелівська) та червоно-російська спричинили на селі такий зріст української національної і державної свідомости і таку ненависть та завзяття проти всяких чужих окупантів, що в инших часах десятки літ свідомо зорганізованої освідомляючої праці не булиб сього зробили. Село на Україні стає справді осередком української державности, само в тім безмежнім хаосі організується, організується в волости як вищі одиниці переходового державного устрою і немає мочи, щоб яка небудь сила могла його поконати. Економічно воно забезпечене і буря хаосу і голоду переходить понад ним.

З українського села вийде невдовзі зорганізована сильна Українська Держава.

**Б. С.**

## ПОДЯКА.

Отсею дорогою складаю щиру подяку Головним Урядникам У. Н. Союза за виплачення мені посмертної запомоги в сумі 500 долярів по моїм мужу, бл. п. Павлі Якименко, котрого убив зелїзничий поїзд дня 1. вересня і котрий оставив мене з трома дітьми в жалю і смутку. Такcамо дякую Вп. Місцевим Урядникам бр. св. Михайла, від. 243 У. Н. Союза, за їх труд і за виплачення запомоги з місцевої каси в сумі $165.75, котрі то гроші вони принесли мені до хати. Дякую сердечно і цілому Хв. Товариству з Іст Шікаго, Інд., котре взяло участь у похороні мого мужа і нашого тата. — **Маґдалина Якименко,** жінка; **Геня, Марія і Анна,** діти.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ, А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ГРЕНД СТР., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.



О. Пв. Білозерський.

# МАРКО ПРОКЛЯТИЙ НА МАНДРІВЦІ.

(Вийомок).

**На богослуженню в софійськім соборі в Києві.**

Марко Проклятий три тижні мандрував з Ольгополя до Києва. По дорозі відвідав він українські повстанчі відділи. Не один раз приходилось йому гіркими сльозами зрошувати свою торбу, яка давила його щораз більш до долу. Ця торба, гейби народня совість, ставала щораз важчою за кождим неповинним братовбийством на його рідній землі, коханій Україні. Це проклін-кара за його злочин.

Тепер став він на Володимирській Гірці в Києві. Свою торбу поставив на лавку і захоплений дивився вже може по тисячний раз на своє довге, проклято життє, на розгорнену далечінь. Широкий степ Лівобережжа будився під впливом раннього сонця зі сну. Тихий смуток плив з зеленіючих рівнин до Маркового серця...

Старий Дніпро пестливо вигинався і прилягав всім тілом до святої української землі.

Висока, маєстатична стать Володимира Великого з хрестом здавалася, що благословить безмірне кохание Дніпрової филі.

Марко Проклятий плакав. Ріжні почування ворушилися в його стомленім серці. Дивною ласкою впливав вид рідньої води на його змучену бурями сучасної революції душу. Жорстокий холод, що віяв з памятника Володимира Великого, острахом переймав його многогрішну душу.

Убийства неньки, братів, сестер, доконувані на тій землиці, звалювалися століттями до його торби, під якої тягаром він угинався.

Сьогодня, 11. квітня 1920 р., Великодні дзвони всіх церков Подолля звіщували велике свято Воскресення.

Нічого не змінилося ні на цьому ні на тому березі. Пригнічений нарід стогне далі в кайданах, в агонії, від дружелюбної страсти визволювання своїх сусідів. Горячими грудьми приляг до грудий своєї всеплодючої землі і своїм тілом заступає дорогу „освободителям". Кровавиться!

Кождого року приходить Марко Проклятий на Великдень у Київ, щоби прислухатись у софійському соборі, чи проговорить до него Ненька своєю мовою. Тоді має прийти йому полекша у його проклятому життю.

Обтер сльози і пійшов повільною ходою на володимирську вулицю, Зараз на початку вулиці вдарила його певна зміна. На поганому постументі, на якому попередніми роками стояла Ольга, находилось тепер цогано виконане погрудде Тараса Шевченка. З якимсь докором гляділи добрячі очи Тараса на Марка Проклятого. А був у цім погляді і жаль і сором і встид...

Як неприкаянний втікав з цего місця на софійську площу.

Деякі зміни побачив і в зовнішному виді вулиці. Богато вивісок на ворожій мові змінились на українські. Було би небаче краще. Та не змінились люди. Вони стали більш боязкі й злющі. З їх лиць вичитував безмірне пригноблєнне й рабську ненависть. Ненависть др лиха й добра, до погані і краси, до рідних і чужих.

Тяжкий настрій починав уступати щойно коло самого софійського собора. Перед входом до величавої церкви, що пишалася своїми золотими банями, назбиралося много людий. Тихий, лагідний і якби щасливий усміх грався від часу до часу на їх устах.

„Христос воскрес!"

„І справді воскрес!"

З німою радостю прислухувався Марко Проклятий їх мові.

До нього приступила одна пані в українському, національному платтю і похристосувалася з ним. Навкруги гоміла українська мова. На всіх обличчах радість і щирість змішувалися з виразом внутрішного щастя. Його погляд спинився на одному гуртку військових людий. Балакали вони гарною, українською мовою, яка дещо відріжнялася від мови Киян. На їх лицях остався відпечаток перебутих терпінь, але ясніла й радість, самоупевненість та віра в кращу долю. Це були Галичани. Серед них поважно надрабляв міною славний у піснях УСС. Ц...а Ск-ий.

Тихомирним щастем і родинним теплом повіяло по святософійському подвірю. Настрій цей починав уділятися й Маркови.

Поволи почав втискатися в битком набиту церкву.

Святочний сумерк зсовгувався по могутніх мурах. Ціла церква не молилась а заслухалася в молитву двох хорів і священства. Тисяча свічок на жертвенниках і в руках вірних дрожала від здержаного віддиху розмоленої товпи.

„Тобі співаєм, Тебе хвалимо й Тобі дякуємо, Господи..." — співав хор українською мовою.

Один старець, що стояв коло Марка Проклятого, плакав. Сльози старечих очий капали на горіючу свічку, а вона болісно шипіла й дрожала у дрожачих руках.

Марко Проклятий стояв як вкопаний. Такої молитви не чув він з родувіку.

Якесь безмірне, велитнє, бурхливе чувство, що безмежною тоскою в безпросвітнім жалю гналося вітрами понад степами й водами України, яке століттями безуспішно пробивалося до забитої тюрми скованого народу, а до нього самого не вміло найти дороги, звалилося тепер у її тісні мури, виповнило їх по береги, згущувалося й гальванізувало.

Нестримною филею вилітало від жертвенника, від сивого як голуб священика, розніжнювалося у чутких хорових тонах і вдарювало всесильною струєю в серце й мозок зібраних.

Є радість, невидержима, що межує вже тільки з болем; є щасте, безмірне, у якому нема місця для усміху... Вона звалюється на немічну грудь так слабого єства, як чоловік, затикає невидимою рукою горло, так, що й стой-плач втискає з поворотом в серце.

Марко Проклятий плакав. Сльози лилися йому з очий, а в серці розривався, шалів і розшматковувався біль щастя.

В сутінях храму і в сяянні свічок ставала перед його очамя невиразна як привид, лагідна, прозора постать і промовляла до нього мовою його Неньки.

Ті слова теплою, купальною струєю спливали на його умучене серце.

І вперше за довгих триста років він почув, що його торба лекшає, що проклятте стає меньше грізне, що його злочин зачинає трохи затиратися в своїй страшній жорстокости в його нещасній памяти.

Це перший раз за триста років у великий день Воскресення помолився нарід по своєму в Софійськім Соборі до свойого Бога.

Це перший раз усміхнулася Заплакана Мати до свойого Проклятого Марка, що цілими століттями її вбивав.

















ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА—СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ҐРЕНД СТР., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

# РЕКОРДОВИЙ ЗВІТ УКРАЇНСЬКОГО НАР. СОЮЗА

**за місяць жовтень 1920 р.**

### НОВОПРИСТУПИВШІ ЧЛЕНИ:

В. 4. Пупчик Семен.
В. 37. Пришляк Анна.
В. 40. Томс Василь, Томс Марія.
В. 68. Скамай Іван.
В. 75. Дідула Анна.
В. 86. Мазник Андрій, Турок Яким.
В. 87. Ханас Йосиф.
В. 96. Червінський Василь.
В. 98. Яхимчук Михайло.
В. 100. Андрусяк Іван.
В. 105. Совірка Петро.
В. 106. Михальчик Марія.
В. 108. Сулій Юлія.
В. 118. Вуйцік Михайло, Волошин Гнат.
В. 135. Шутяк Михайло.
В. 144. Дарнопук Николай.
В. 157. Климишин Іван.
В. 161. Стефаняк Марія.
В. 177. Серединська Марта.
В. 179. Федчак Анна.
В. 185. Наконечна Магдалена, Швед Катерина, Швед Зофія.
В. 187. Вегера Іван.
В. 194. Холодинський Маріян.
В. 206. Ґурняк Антін, Чорна Марія, Пригода Іван.
В. 212. Канюк Анастазія.
В. 216. Карплюк Марія.
В. 237. Косопій Розалія.
В. 239. Петришин Михайло.
В. 270. Василюк Францішка, Войчишин Стефан.
В. 290. Семанюк Марія.
В. 308. Коробій Марія.
В. 326. Красецький Тимотей.
В. 338. Волчко Кульчицька Домініка, Яців Гелена.
В. 373. Пінкава Юлія.

### ЧЛЕНИ НАНОВО ПРИНЯТІ.

В. 20. Ляляк Симон, Чайковський Іван, Федорів Ів., Муж-Михайло, Качмарський Петро.
В. 44. Заприлюк Василь.
В. 94. Василюк Павло.
В. 100. Морозович Михайло, Морозович Анастазія.
В. 109. Щумилов Василь, Лозовський Владислав.
В. 127. Стець Григорій.
В. 142. Тринча Теодор.
В. 144. Бучинський Василь.
В. 146. Янків Николай.
В. 162. Соколовський Яків.
В. 164. Роль Іван.
В. 170. Савчук Василь.
В. 172. Панчишин Никола.
В. 175. Тибінка Іван.
В. 183. Поточняк Василь.
В. 196. Ґавришко Михайло.
В. 206. Лаврів Олекса.
В. 217. Рудий Іван, Шеремета Іван, Стрілець Михайло.
В. 218. Бурий Михайло.
В. 219. Стахура Гринько, Труш Стефан.
В. 241. Патекевич Максим, Крутий Василь, Журба Михайло.
В. 247. Кирвавич Теодор.
В. 270. Пянас Леон.
В. 276. Рапач Іван.
В. 300. Гриньків Павло.
В. 301. Дуда Олена.
В. 318. Каторож Александра, Кудрик Агата.
В. 326. Панек Марцін, Панек Анна.
В. 349. Війтишин Николай.
В. 363. Костів Іван, Хшан Станислав.
В. 371. Кравец Матвій.
В. 388. Мелник Сень, Грушка Дмитро.
В. 396. Атаманчук Василь, Атаманчук Іван, Іванців Василь, Андрухів Ів.

### ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ З ПЕРЕСТУПНИМИ КАРТАМИ (ЛИСТАМИ).

В. 2. Пасирба Михайло.
В. 10. Гнат Агафія.
В. 14. Тимчук Николай, Тимчук Марія.
В. 38. Яворський Теодор.
В. 57. Зібровський Йосиф.
В. 91. Беркош Микита, Беркош Юрій, Ґарко Антін.
В. 106. Гурей Юлія.
В. 118. Лаврівський Гриць, Лаврівська Гелена.
В. 160. Копечук Сень.
В. 161. Ґрич Михайло.
В. 162. Періг Леонара, Періг Михайло.
В. 188. **Товариство Фармер** зорганізоване із членів з переступними листами: Бандровський Іван, Кульчицький Цмайло Яків, Гайвий Роман, Крохмалюк Пилип, Бугайчук Никола, Бугайчук Марія.
В. 193. Ляхович Михайло, Ляхович Текля.
В. 217. Буяновський Ігнатій.
В. 247. Халус Никола.
В. 259. Фоца Андрій.
В. 270. Струж Роман.
В. 273. Марцінюк Михайло, Марцінюк Марія.
В. 296. Чайковський Теодор.
В. 300. Кость Василь.
В. 316. Ґерула Тимко, Мудрик Петро.
В. 321. Попіль Никола.
В. 341. Штохмаль Михайло.
В. 384. Ільчишин Іван.
В. 388. Крук Александер.

### ЧЛЕНИ СУСПЕНДОВАНІ АБО ВИКЛЮЧЕНІ ЗА НЕПЛАЧЕНЄ МІСЯЧНИХ ВКЛАДОК.

В. 8. Лагойда Михайло.
В. 15. Малачинський Михайло.
В. 18. Колтко Михайло.
В. 20. Попів Микита.
В. 36. Стрілець Анна, Мурашко Ева, Мурашко Розалія.
В. 37. Могила Катерина, Кіщенюк Марія.
В. 38. Савіцький Василь, Дичко Андрій, Дичко Теодозія.
В. 42. Лизука Тимко.
В. 55. Гальчук Тимко, Крушельницький Віктор.
В. 60. Варшавський Никола.
В. 61. Гуцало Василь.
В. 63. Бобак Іван.
В. 75. Ярема Онуфер.
В. 80. Легкий Николай.
В. 83. Конюк Олекса.
В. 90. Копко Тома.
В. 94. Ковальчук Дмитро, Залецький Николай, Залецька Анастація.
В. 95. Мич Василь.
В. 103. Пеленський Михайло.
В. 104. Стренчак Константин, Шкапій Григорій.
В. 108. Журавський Іван.
В. 111. Федура Іван.
В. 112. Ґураль Зофія, Нижник Юстина, Василь Зофія, Жук Анна, Лещишин Анна.
В. 115. Іваницький Михайло, Медик Анастазія.
В. 117. Рокицька Ольга, Качмар Теофіль, Кароль Николай.
В. 124. Кищ Павло.
В. 127. Шаровський Іван.
В. 130. Кіцько Теодор, Кіцько Евдохія.
В. 133. Ярмош Феська.
В. 137. Кібало Михайло.
В. 138. Дзюбаневич Василь, Федик Василь.
В. 142. Лесняк Рудольф, Тисовський Николай, Радзиняк Данило.
В. 143. Атаманюк Василь, Мельник Михаліна.
В. 146. Семераз Вансиль, Хомяк Ст.
В. 152. Писаренко Петро.
В. 155. Вовк Павло.
В. 160. Чолій Панько.
В. 161. Філевич Дмитро.
В. 162. Бережанський Василь.
В. 163. Мокрицький Іван.
В. 170. Дзудзан Ілько.
В. 175. Копій Яків, Овоц Михайло.
В. 182. Припхан Михайло.
В. 183. Лубей Теодор.
В. 187. Кливанчук Михайло.
В. 189. Личко Борка.
В. 191. Пристайко Юрко.
В. 211. Валиґа Петро.
В. 213. Брочковський Петро.
В. 217. Бойчук Іван.
В. 219. Войтас Іван, Заморський Роман, Гнида Ілько, Стахура Гаврило.
В. 220. Ковальчук Олекса, Лехів Теодор, Столярчук Николай.
В. 221. Гук Мих., Германич Юрій.
В. 229. Кухтик Михайло.
В. 234. Королишин Петро, Мазепа Михайло.
В. 237. Татомір Магдалена, Світлик Олекса, Татомір Василь.
В. 243. Шавила Олекса.
В. 248. Ільчишин Юрко.
В. 255. Булій Іван.
В. 259. Стахняк Семко.
В. 270. Новак Юрій.
В. 274. Кіхтан Настуня.
В. 283. Лотоцький Володимир.
В. 300. Недзельська Анастазія.
В. 336. Малиць Симон, Варшавський Лесько.
В. 338. Ґрущецький Никола.
В. 350. Сливинська Анна.
В. 354. Ярош Юзефа.
В. 363. Кліщ Николай.
В. 364. Рудий Андрій.
В. 369. Явний Никола.
В. 370. Годовінський Володимир, Краховецькийу Симон, Краховецька Анна, Дубель Николай.
В. 388. Мельник Демян, Пазюк Петро, Квасінський Николай.

### ЧЛЕНИ ВЗЯВШІ ПЕРЕСТУПНІ КАРТИ (ЛИСТИ).

В. 20. Марцінюк Михайло, Марцінюк Марія.
В. 42. Бих Симон.
В. 54. Пипюк Григорій, Пипюк Домініка.
В. 81. Войтович Петро.
В. 91. Павлушок Текля В., Витязь Михайло, Прещляк Павло, Прешляк Ева.
В. 97. Ґеруля Тимко, Мудрик Петро.
В. 100. Лаврівський Григорій, Лаврівська Гелена.
В. 125. Гурей Юлія.
В. 154. Пасерба Михайло.
В. 159. Ляхович Михайло, Ляхович Текля.
В. 179. Лисиганич Петро, Лесиганич Петро.
В. 200. Копечук Сень.
В. 211. Струж Роман.
В. 234. Остофій Михайло.
В. 247. Ґрич Михайло, Яворський Теодор.
В. 248. Чайковський Теодор.
В. 262. Гнат Агафія.
В. 278. Крохмалюк Пилип.
В. 330. Залепецький Петро, Залепецька Текля.
В. 363. Данилишин Михайло, Данилишин Анна.
В. 388. Попіль Николай.

### ЧЛЕНИ ПОМЕРШІ:

В. 133. Бідун Михайло.
В. 142. Лісовський Стефан.
В. 221. Молочник Андрій.
В. 228. Саранчак Ева.
В. 243. Якименко Павло.
В. 245. Павлавський Іван.

### УВАГА,

**котру кожний місцевий урядник і член Українського Народного Союза повинен пильно прочитати і до неї стисло застосуватися.**

Члени, оголошені в рекордовім звіті за місяць жовтень 1920 року яко суспендовані або виключені за неплачение місячних вкладок чи з инших причин згідно зі статутом організації, коли хотять і на далі бути членами У. Н. Союза, мусять зголоситися в протягу сего місяця (падолиста) до своїх відділів і вписатися нановою, заплативши всі свої вкладки і залеглости до місцевої каси на руки відділових урядників. Як сего не зроблять до кінця падолиста 1920 р., то в грудню 1920 р. мусять виповнити нові аплікації (просьби о принятте), коли хотять бути членами У. Н. Союза, подібно, як кождий новий кандидат. Ті знов члени, котрі в місяцю жовтни 1920 р. взяли переступні листи, а ще доси не зголосилися до якогось иншого правно істнуючого відділу У. Н. Союза, мають се зробити в місяцю падолисті 1920, бо на другий місяць то є в грудню 1920 р. вичеркнеться їх з членів організації, а тоді вони можуть бути приняті до У. Н. Союза тільки на підставі нових аплікацій (просьб о принятте).

### ЗІСТАВЛЕНЄ.

| | |
|---|---|
| В місяцю вересни 1920 р. було членів в У. Н. Союзі | 12.080 |
| В місяцю жовтни 1920 принято нових членів до У. Н. С. | 43 |
| В місяцю жовтни 1920 принято наново в члени | 52 |
| В місяцю жовтни 1920 принято з переступними листами | 38 |
| В місяцю жовтни 1920 прийшло з инших кляс посмертного | 16 |
| Разом | 12.229 |
| В місяцю жовтни 1920 суспендовано або виключено за неплачение місячних вкладок | 111 |
| В місяцю жовтни 1920 взяли переступні листи | 33 |
| В місяцю жовтня 1920 померло | 6 |
| В місяцю жовтни 1920 відійшло до инших кляс | 16 |
| Разом | 166 |
| В місяцю жовтни 1920 У. Н. Союз числив членів після сімох кляс посмертного | 12.063 |

### ПІСЛЯ КЛЯС І СУМИ ОБЕЗПЕЧЕНЯ:

| | |
|---|---|
| Кляса D $100 | 5 |
| Кляса A $250 | 322 |
| Кляса AA $500 | 4.402 |
| Кляса B $750 | 309 |
| Кляса C $1000 | 6.928 |
| Кляса BB $1500 | 90 |
| Кляса CC $2000 | 7 |
| Разом | 12.063 |

**К. Кирчів,** гол. предс. У. Н. С.,
**Р. Слободян,** гол. рек. секр. У. Н. С.



# КАСОВИЙ ЗВІТ У. Н. СОЮЗА

**за місяць жовтень 1920 р.**

### ПРИХІД:

| Від. | Вплатив | Від. | Вплатив |
|---|---|---|---|
| 1. | 327.26 | 146. | 66.15 |
| 2. | 92.48 | 147. | 121.12 |
| 3. | 41.69 | 148. | 11.08 |
| 4. | 61.06 | 149. | 42.37 |
| 5. | 29.68 | 150. | 7.99 |
| 6. | 30.49 | 151. | 47.34 |
| 7. | 124.45 | 152. | 17.24 |
| 8. | 20.46 | 153. | 14.01 |
| 9. | 82.38 | 154. | 43.73 |
| 10. | 158.94 | 155. | 175.32 |
| 11. | 4.40 | 156. | 24.42 |
| 12. | 105.53 | 157. | 16.34 |
| 13. | 41.84 | 158. | 14.10 |
| 14. | 34.42 | 159. | 27.65 |
| 15. | 34.33 | 160. | 72.90 |
| 16. | 29.09 | 161. | 34.07 |
| 17. | 28.08 | 162. | 30.26 |
| 18. | 113.02 | 163. | 30.99 |
| 19. | 10.85 | 164. | 34.86 |
| 20. | 130.61 | 165. | 135.89 |
| 21. | 19.84 | 166. | 16.39 |
| 22. | 45.72 | 167. | 14.79 |
| 23. | 18.84 | 168. | 93.44 |
| 24. | 76.51 | 169. | 24.42 |
| 25. | 24.02 | 170. | 155.01 |
| 26. | 17.38 | 171. | 37.99 |
| 27. | 58.10 | 172. | 37.43 |
| 28. | 100.58 | 173. | 30.79 |
| 29. | 96.18 | 174. | 43.26 |
| 30. | 33.42 | 175. | 73.63 |
| 31. | 9.47 | 176. | 19.05 |
| 32. | 23.95 | 177. | 13.24 |
| 33. | 27.12 | 178. | 15.47 |
| 34. | 72.44 | 179. | 163.95 |
| 35. | 22.33 | 180. | 11.81 |
| 36. | 37.26 | 181. | 42.81 |
| 37. | 32.17 | 182. | 42.30 |
| 38. | 176.43 | 183. | 15.87 |
| 39. | 45.68 | 184. | 11.32 |
| 40. | 9.34 | 185. | 23.75 |
| 42. | 78.82 | 186. | 74.27 |
| 43. | 32.10 | 187. | 29.97 |
| 44. | 56.41 | 189. | 12.98 |
| 45. | 91.65 | 190. | 9.70 |
| 46. | 24.13 | 192. | 18.80 |
| 47. | 23.76 | 193. | 108.56 |
| 48. | 76.49 | 194. | 7.73 |
| 49. | 10.69 | 195. | 27.64 |
| 50. | 16.09 | 196. | 32.91 |
| 51. | 16.00 | 197. | 25.85 |
| 52. | 18.33 | 198. | 34.34 |
| 53. | 35.49 | 199. | 14.84 |
| 54. | 25.23 | 200. | 58.01 |
| 55. | 44.61 | 202. | 19.46 |
| 56. | 56.24 | 203. | 48.38 |
| 57. | 51.60 | 205. | 18.23 |
| 58. | 21.63 | 206. | 97.46 |
| 59. | 44.25 | 207. | 31.28 |
| 60. | 16.72 | 208. | 21.86 |
| 61. | 140.10 | 209. | 117.12 |
| 62. | 57.29 | 210. | 29.23 |
| 63. | 186.33 | 211. | 50.95 |
| 64. | 38.90 | 212. | 8.06 |
| 65. | 139.98 | 213. | 168.32 |
| 67. | 62.70 | 214. | 21.07 |
| 68. | 15.38 | 215. | 34.21 |
| 69. | 82.45 | 216. | 25.00 |
| 70. | 189.60 | 217. | 158.80 |
| 71. | 19.52 | 218. | 155.35 |
| 72. | 35.09 | 219. | 24.98 |
| 73. | 17.25 | 220. | 82.75 |
| 74. | 16.83 | 221. | 207.86 |
| 75. | 47.92 | 222. | 17.41 |
| 76. | 153.84 | 223. | 103.55 |
| 77. | 46.14 | 224. | 13.02 |
| 79. | 9.22 | 225. | 20.17 |
| 80. | 38.07 | 226. | 18.86 |
| 81. | 113.88 | 227. | 35.09 |
| 82. | 24.26 | 228. | 37.99 |
| 83. | 63.00 | 229. | 156.21 |
| 84. | 12.22 | 230. | 103.83 |
| 85. | 51.28 | 233. | 44.32 |
| 86. | 75.32 | 234. | 113.19 |
| 87. | 62.56 | 235. | 68.47 |
| 88. | 13.46 | 237. | 110.83 |
| 89. | 14.65 | 239. | 138.83 |
| 90. | 44.68 | 241. | 36.87 |
| 91. | 128.23 | 243. | 47.06 |
| 92. | 13.09 | 244. | 21.40 |
| 93. | 18.82 | 245. | 69.40 |
| 94. | 43.36 | 246. | 19.64 |
| 95. | 35.64 | 247. | 141.83 |
| 96. | 120.02 | 248. | 71.64 |
| 98. | 82.56 | 251. | 51.36 |
| 99. | 118.19 | 254. | 94.26 |
| 100. | 39.09 | 255. | 63.58 |
| 101. | 38.72 | 256. | 12.63 |
| 102. | 205.76 | 258. | 26.50 |
| 103. | 52.49 | 259. | 102.90 |
| 104. | 125.56 | 262. | 13.90 |
| 105. | 80.82 | 263. | 17.80 |
| 106. | 125.64 | 270. | 125.93 |
| 107. | 52.67 | 273. | 27.78 |
| 108. | 55.68 | 274. | 85.70 |
| 109. | 100.24 | 276. | 201.96 |
| 110. | 20.88 | 277. | 22.80 |
| 111. | 23.85 | 278. | 41.47 |
| 112. | 128.95 | 282. | 63.11 |
| 113. | 63.64 | 283. | 62.29 |
| 114. | 40.25 | 286. | 32.33 |
| 115. | 23.22 | 288. | 65.12 |
| 116. | 9.92 | 290. | 26.87 |
| 117. | 87.04 | 291. | 24.39 |
| 118. | 33.31 | 292. | 67.66 |
| 119. | 24.23 | 295. | 92.64 |
| 120. | 85.62 | 296. | 88.42 |
| 121. | 30,62 | 300. | 244.14 |
| 122. | 11.10 | 301. | 90.13 |
| 123. | 29.42 | 303. | 11.82 |
| 124. | 48.01 | 305. | 12.29 |
| 125. | 21.86 | 308. | 66.54 |
| 127. | 61.66 | 314. | 10.14 |
| 128. | 30.74 | 315. | 8.24 |
| 130. | 132.15 | 316. | 102.87 |
| 129. | 13.33 | 317. | 46.15 |
| 131. | 30.18 | 318. | 37.89 |
| 132. | 78.31 | 320. | 26.01 |
| 133. | 138.13 | 321. | 48.75 |
| 134. | 22.92 | 323. | 31.41 |
| 135. | 136.37 | 324. | 55.46 |
| 136. | 111.75 | 326. | 75.61 |
| 137. | 40.55 | 330. | 82.07 |
| 138. | 23.43 | 332. | 36.81 |
| 139. | 21.85 | 336. | 112.48 |
| 140. | 33.81 | 338. | 189.99 |
| 141. | 16.86 | 339. | 58.07 |
| 142. | 102.33 | 341. | 65.00 |
| 143. | 40.54 | 342. | 70.48 |
| 144. | 61.23 | 344. | 16.29 |
| 154. | 28.18 | 347. | 20.38 |

| Від. | Вплатив | Від. | Вплатив |
|---|---|---|---|
| 349. | 24.51 | 379. | 51.51 |
| 350. | 59.45 | 380. | 25.81 |
| 351. | 24.01 | 381. | 12.49 |
| 354. | 31.00 | 384. | 90.85 |
| 355. | 31.81 | 385. | 38.84 |
| 357. | 22.29 | 388. | 74.70 |
| 363. | 55.95 | 391. | 23.28 |
| 364. | 63.29 | 392. | 7.40 |
| 365. | 41.82 | 393. | 26.14 |
| 367. | 46.59 | 396. | 52.26 |
| 369. | 84.06 | 400. | 32.99 |
| 370. | 88.20 | 401. | 25.07 |
| 371. | 43.51 | 402. | 11.43 |
| 373. | 16.85 | | |

| | |
|---|---|
| Процент від бондів | 1.031.25 |
| Процент з банків | 50.00 |
| Сирітські части по бл. п.: | |
| Михайло Баран, в. 300 | 450.00 |
| Михайло Мелех, в. 217 | 100.00 |
| Вас. Твердохліб, в. 243 | 350.00 |
| Разом | 19.238.74 |

### РОЗХІД:

**Посмертне по бл. п.:**

| | |
|---|---|
| Кон. Цимбала, в. 185 | 1.000.00 |
| Текля Перейма, в. 94 | 200.00 |
| Михайло Баран, в. 300 | 1.000.00 |
| Михайло Мелех, в. 217 | 250.00 |
| Вас. Твердохліб, в. 243 | 400.00 |
| Павло Якименко, в. 243 | 500.00 |
| Андр. Молочняк, в. 221 | 1.000.00 |
| М. Слотовський, в 293 | 1.000.00 |
| Петро Каральо, в. 56 | 1.000.00 |

**Запомоги з фонду убогих:**

| | |
|---|---|
| Після ухвали XV. гол. конв.: | |
| Теодор Олійник, в. 283 | 50.00 |
| Семен Мардиняк, в. 85 | 50.00 |
| Стефан Матейчак, в. 254 | 50.00 |
| Григ. Збалишин. в. 61 | 50.00 |
| Іван Зазуля, в. 38 | 75.00 |
| Іван Тенорович, в. 38 | 100.00 |
| Михайло Секерак, в. 173 | 75.00 |
| Теодор Кіхтан, в. 274 | 75.00 |
| Василь Майкович, в. 39 | 150.00 |
| Василь Осейчук, в. 292 | 50.00 |
| Іван Ґрич, в. 229 | 100.00 |
| Іван Жарковський, в. 215 | 50.00 |
| Іван Сеньків, в. 168. | 50.00 |
| Ірина Гунька, в. 14 | 50.00 |
| Кондрат Горбаль, в. 10 | 50.00 |
| Михайло Челяк, в. 29 | 100.00 |
| Григ. Турчиняк, в. 45 | 100.00 |
| Олекса Онищак, в. 58 | 50.00 |
| Григ. Митрик, в. 63 | 50.00 |
| Стефан Матлаґа, в. 65 | 50.00 |
| Гр. Кошельовський, в. 67 | 35.00 |
| Стефан Стеранчак. в. 82 | 75.00 |
| Йосиф Князь, в. 96 | 150.00 |
| П. Предзімірський, в. 99. | 100.00 |
| Анна Ґабля, в. 100 | 50.00 |
| Марія Лавровська, в. 100 | 50.00 |
| Іван Фариняк, в. 109 | 50.00 |
| Ілько Чичик, в. 155 | 50.00 |
| Катер. Нагребна, в. 168 | 50.00 |
| Пазя Король, в. 168 | 25.00 |
| Ник. Статковський, в. 175 | 50.00 |
| Іван Мисливий, в. 230 | 50.00 |
| П. Накопинський, в. 241 | 100.00 |
| Е. Скородинський, в. 259 | 150.00 |
| Матвій Шевяк, в. 274 | 150.00 |
| Андрій Годчак, в. 300 | 50.00 |
| Текля Стек, в. 155 | 50.00 |
| Марія Цимбалко, в. 70 | 100.00 |
| Йосиф Іржа, в. 206 | 50.00 |
| Петро Прах, в. 300 | 50.00 |
| Роман Ґлущишин, в. 263 | 100.00 |

**Виплати з фонду сирітського:**

| | |
|---|---|
| Мих. Дутканич, в. 10 | 500.00 |
| Теодор Жилка, в. 142 | 888.25 |
| Яким Керич, в. 143 | 800.00 |
| Ігнатій Ковалко, в. 1 | 291.25 |

**Розходи адміністраційні:**

| | |
|---|---|
| Платня голов. уряду | 340.00 |
| Платня помічника | 125.00 |
| „Свобода" за орган (жовтень і падол.) | 3.860.10 |
| Засіданнє контр. комісії | 272.09 |
| Видатки канцелярійні | 52.15 |
| Видатки XV. гол. конвенції в Філядельфії | 21.847.22 |
| Видатки за справи правні | 2.299.02 |
| Разом | 40.535.08 |

### ЗІСТАВЛЕННЄ:

| | |
|---|---|
| Готівка з кінцем міс. вересня була | 273.509.21 |
| Прихід за жовтень | 19.238.74 |
| Разом | 292.747.95 |
| Розхід за жовтень | 40.535.08 |
| Готівка з кінцем міс. жовтня | 252.212.87 |

### БІЛЯНС:

**Стан чинний:**

| | |
|---|---|
| Готівка | 252.212.87 |
| Бонди | 237.647.00 |
| Морґечі | 41.720.00 |
| Реальність | 19.500.00 |
| Друкарня | 23.000.00 |
| Разом | 574.079.87 |

**Стан довжний:**

| | |
|---|---|
| Фонд посмертний | 299.613.12 |
| „ резервовий | 142.141.07 |
| „ адміністр. | 24.733.06 |
| „ убогих | 9.188.28 |
| „ народний | 1.515.68 |
| „ конвенційний | 593.65 |
| „ сирітський | 96.295.01 |
| Разом | 574.079.87 |

**К. Кирчів,** гол. предс.;
**В. Левчик,** гол. касієр;
**С. Ядловський,** г. фін. секр.





## ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

**Оголошення женитьби не приймаєсь. — За одно поміщення платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін на дворазове оголошення в 6 стрічок належить присилати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подана сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положенє і ціна. Рішучо не приймаєсь оголошень з всякими дивовижними описами, висловлювання надмірної прихильности для костумера і нападами на других продавців.**

**В справі поміщуваних оголошень на адресу „Свободи", не належить запитуватися адміністрацію а писати прямо на таку адресу, яка є подана в часописи. Адміністрація не має обовязку відкривати імен сторій, даючих анонімну адресу.**

**В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".**



# НОВИНКИ.

## Поклик президента Вілсона в справі Червоного Хреста.

Вашінгтон, 7. листопада. — З Білого Дому оголошено сегодня слідуючий поклик президента Вілсона, котрий є також президентом Американського Червоного Хреста, до американського народу:

„Американський Червоний Хрест заслугує на те, щоб йому щиро відгукнулись, коли він одинайцятого листопада закличе до участи і членства в своїй організації.

„Під натиском війни і при дільній участи нашого народу ся організація виросла до велитенських розмірів, поширила на всі сторони поле своєї діяльности, служила не лиш армії на поли бою, але й горожанському населенню, застронутому военною недолею, помагала свому народови і народам обєднаним з нами в спільнім змаганню, і дала світови примір великого діла милостині, довершеного спільними силами.

„Коли боротьба скінчилась, організація станула перед подвійним обовязком: перше, сповнити повинности наложені на неї війною, і друге, ужити свій досвід і свою машинерію для мирних потреб.

„Ще сегодня вона дає опіку й розраду жовнірам-калікам, дає працю тим, котрі ще здатні працювати на себе, дає раду й поміч родинам тих, що впали в бою. І вона все ще, хоч зменьшеними засобами, помагає найгірше зруйнованим країнам відродитись і прийти до себе.

„Сповняючи ще далі свої поевенні повинности, Червоний Хрест рівночасно повертає свою організацію, свої способи й досвід, набуті у війні, на користь нормальним мирним потребам нашого народу, передівсім там, де ще нема достаточної охорони для здоровля людий. Все більше молодих женщин привчав, як ходити коло хорих, розміщував їх по тих містах та селах, де за хорими не було кому глядіти, і особливо в часі епідемії інфлюенци таким способом віддав необчислені прислуги всім потребуючим. Організував „центри народного здоровля" проти пошестий та хороб і для образовання широкого загалу в гігієні, дієтетиці й охороні від недуг. Влаштовував курси гігієни й першої помочі по школах, жіночих товариствах і сільських громадах. Учив молодих і невчених материй, як плекати та виховувати дітий, на котрих конець-кінців спочиває будучність народу. Через свій Молодий Червоний Хрест він продовжав свою просвітну працю серед шкільної молодіжи. Врешті, набравшись досвіду на війні, приготовив свою організацію й ратункові засоби на случай наглих потреб і великих катастроф, де-б вони не трафилися.

„Своїми систематичними плянами і практичною роботою Червоний Хрест дав ясну відповідь на питаннє, чому його діяльність треба продовжати і перевести з поля війни на поле мирних змагань. Ся відповідь се рекорд його дотеперішної роботи.

„Окрім тих очевидних причин є ще один резон, чому я, яко президент Злучених Держав і яко президент Американського Червоного Хреста, закликаю своїх земляків, аби приставали до Червоного Хреста. За акцією слідує все реакція і за великим напруженнєм приходить небезпечна байдужність. Але здоровий патріотизм і правдива людяність не повинні перериватися, не повинні залежати від военного розруху. Коли в кім з нас вже гасне той славний огонь, що оживляв нас в часі національної кризи й небезпеки, що піднимав нас яко людий і яко націю, то тепер власне, в час поклику Червоного Хреста, пора той старий огонь знов засвітити, знов обновити в собі дійсний патріотизм і практичну людяність і записатися знов до великої армії Червоного Хреста, мобілізованої для спільного добра. — Підписано: Вудров Вілсон".

## „Здоровлє ума".

(U. S. Public Health Service).

Перепись з 1910 року показує, що того року в Злучених Державах 167.791 осіб було в домах для божевільних і 20.721 в інституціях для слабоумних, і що за той рік самі божевільні коштували Америку звиш 160.000.000 долярів. Після найнизшої оцінки на кожду тисячу голов населення Злучених Держав припадає дві голови несповна розуму і чотири слабоумних. На тисячу шкільних дітий осьмеро слабих на умі. З кождої тисячі рекрутів, що реєструвалися при першім наборі на війну, 24 відправлено ізза нервових або умових недомагань. Умова хороба буває причиною нездатности до праці та злочину. З 84.198 осіб, поміщених в домах милосердя, найменьше 42.000 було умово хорих. З 136,472 осіб, запертих по тюрмах, арештах і домах поправи, найменьше 30.000 так чи инакше нездужало на умі.

## Італійці дякують Богови за поваленнє Вілсона.

Римська ґазета „Трібуна" написала передовицю п. з. „Ворог Італії", в якій між иншим каже: „Подякуймо Богу, що Американці усунули з нашого шляху політичного трупа того чоловіка, котрий не дозволив нашій побіді стреміти свобідно до тої атмосфери, до якої веде італійське призначеннє. В день побіди Злучені Держави зложили при стопах Побіди політичного трупа Вілсона".

## Благодати тверезости.

Про благодати тверезого життя висловився бофаловський судія Дж. В. Волц ось так: „В наслідок прогібіції чоловік приносить домів і віддає жінці всю свою тижневу платню. Він приходить до своєї хати в добрім настрою, а не підпитий і понурий, та забирає свою жінку і діти до кінотеатру. Зміна в домашнім життю є дуже велика і з сього кождий буває радий".

## „Марко Проклятий на мандрівці".

В нинішнім числі „Свободи" містимо коротеньке оповіданнє п. з. „Марко Проклятий на мандрівці". Перемиський тижневник „Український Голос" (ч. 29. з 26. вересня 1920), з якого перебираємо се оповіданнє, пише про нього так: „Автор його, котрий перебув довший час на Україні, оповідає чуда про націоналізацію української церкви. З переконання він радикал, але не може знайти слів похвали для українського православного духовенства, котре збирається відіграти ту ролю, яку грали в нас Шашкевичі, Трещаківські, Огоновські, Качали і т. д."

# РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ВЕСТ НЮТОН, ПА. Бр. св. Николая, від. 255 повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітінг відбудеться 14. падолиста, о годині 1-шій пополудни, в домі Михайла Шевчика. Всі члени мають прийти на сей мітінг, бо є важні справи до полагодження. — Ю. Хула, секр.

БОРНСАЙД (ШІКАГО), ІЛЛ. Уряд тов. св. Петра і Павла, від. 165, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінг відбудеться дня 15. падолиста. Кождий член має явитися на сей мітінг, бо є важна справа до полагоджения. Довгуючі члени мають вирівнати свої місячні вкладки. Котрий член не явиться на сей мітінг, а довгує 2 до 3 місяці, буде суспендований. — М. Ґбур, предс.; І. Коцолівський, кас.; П. Бабяк, секр.

ТОМАСТОН, КОНН. Тов. „Українська Січ", від. 222, подає до відома своїм членам, що мітінг відбудеться в неділю, 14. падолиста, о 2-гій годині пополудни, в домі тов. Шеремети при ул. Проспект. Усі члени повинні на сей мітінг явитися, бо є важні справи до полагодження. — І. Крижановський, секр.

ДЖЕМЕЙКА, Н. Й. Бр. св. Юрія, від. 160, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітінг відбудеться дня 13. падолиста, о годині 5-тій вечер, в гали під числом 89 Бівер стр. Проситься всіх членів явитися на тім мітінгу, бо є важні справи до полагодження. Контрольна комісія здасть касове справозданнє за 6 місяців, а делегат здасть справозданнє з конвенції. Котрий член не прийде на сей мітінг, заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — Ч. Притика, предс.; Т. Біловус, кас.; Л. Ковальчук, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Отсим повідомляється членів тов. „Мир", від. 324, що місячний мітінг відбудеться 14. листопада в домі Української Громади під ч. 2609 Феурмонт Аве. На сей мітінг повинні явитися всі члени, бо є важні справи до полагодження. Буде справозданнє делегата з конвенції, тож повинностю членів прийти і послухати сього справоздання. Також проситься памятати ліпше за місячні вкладки. Кождий член У. Н. Союза повинен свою дитину злобезпечити в Укр. Молодечім Союзі. — І. Копельник, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Бр. св. Петра і Павла, від. 27, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінг відбудеться дня 14. листопада, о годині 2-гій пополудни, в гали під ч. 93 Вен Бюрен стр. Проситься всіх членів явитися на тім мітінгу, бо є важні справи до полагодження. Контрольна комісія здасть справозданнє касове з цілого року. Буде вибір нового уряду і будеться приймати нових членів до братства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. Котрий член не явиться на той мітінг, буде виключений з братства і такесамо з У. Н. Союза. — Т. Фенцор, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. Уряд тов. ім. Івана Франка, від. 103, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в суботу вечером, дня 20. падолиста. Проситься всіх членів явитися на тім мітінгу, бо є важні справи до полагодження.—В. Колодрубець, секр.

ГАЗЕЛТОН, О. Тов. „Вільне Гніздо", від. 169, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінг відбудеться в суботу, 13. падолиста, точно о годині 5.30 вечером, в гали парохіяльній під числом 1851 Вілсон Аве. Обовязком кождого члена явитися на час, бо є важні справи до полагодження. Котрий член не явиться на тім мітінгу, заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Н. Щурко, секр.

ІСТ ЮНҐСТАВН, О. Сестр. Пр. Діви Марії, від. 119, подає до загальної відомости, що дня 14. падолиста відбудеться річний мітінг, на котрім буде вибір нових урядників і відбудеться голосованнє, як має виходити на будуче „Свобода". Кожда членкиця має явитись о 2-гій годині пополудні. Неявившися заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Марія Омелян, пр.; Марія Білан, кас.; Марія Бурка, секр.

ІСТ ЮНҐСТАВН, О. Тов. „Сокіл", від. 218, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що дня 21. падолиста с. р. відбудеться в гали Гамрака місячний мітінг, на котрий кождий член має явитися точно о 1-шій годині пополудни. На сім мітінгу мають відголосувати всі члени, як має виходити „Свобода": 1 раз, чи 3 рази, чи 6 разів на тиждень. Справа се важна і щоби потім не було нарікання, то кождий член має на сей мітінг прибути. Неявившийся член підлягає карі 50 цнт., а урядник $1.00. — М. Бурка, предс.; С. Шубеляк, кас.; Й. Залановський, секр.

СЕНТРАЛ ФОЛС, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 93, подає до відома всім своїм членам, що мітінг відбудеться 14. листопада під ч. 567 Гай стр. Всі члени мають на сей мітінг прийти і виповнити свої належитости; в противнім разі, хто не заплатить, буде суспендований. Будуть також важні справи до полагодження, тому обовязком усіх прибути. — П. Тітик, пр.; М. Паранюк, кас.; М. Прус, секр.

ІРІ, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 40, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 21. листопада, о 3-тій годині пополудни, в гали Л. Рави під числом 809 Гесс ул. Проситься всіх членів явитись на сей мітінг, бо є дуже важні справи до полагодження. Котрий член не явиться, заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Н. Гавриляв, секр.

ЕМБРІДЖ, ПА. Бр. св. Николая, від. 276, подає до відома, що звичайний мітінг відбудеться дня 14. падолиста, точно о годині 3-тій пополудни, в церковній гали при 6-тій улици. Кождий член має явитися на сей мітінг, бо є важні справи до полагодження, а то справа „Свободи", над чим кождий член має добре застановитись і подумати та сказати своє слово. Також делегат Мих. Фук дасть поясненния, що на конвенції зроблено для добра членів У. Н. Союза. Кождий член має вирівнати свій довг, бо в противнім разі зістане виключений з У. Н. Союза. Неявившийся член заплатить кару після ухвали товариства, а урядник тосамо. — С. Ліщина, предс.; Л. Луцьо, кас.; М. Фук, секр.

АВОКА, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 326, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 14. падолиста, о годині 2.30 пополудни, в гали Турковій при Мейн стр. Кождий член повинен прибути на сей мітінг, бо є до полагодження дуже важні справи від головного уряду, котрих то справ сам місцевий уряд рішати не може. На тім мітінгу мається голосувати в справі видання „Свободи": чи має вона виходити яко дневник, чи яко дводневник, чи яко тижневник. Неприсутний на тім мітінгу член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Н. Колодій, предс.; І. Соколовський, секр.

# МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

## ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

**В сій рубриці містимо оголошеня театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).**

JOHNSTOWN, PA.

Заходом українського співацького Кружка **„Бандурист"** відограється в **неділю, 14-го і 21-го падолиста 1920 р.** представленнє **„ПЕЩЕНА ДИТИНА,** в 4-ох актах. З огляду, що се представленнє еще не було гране в сих околицях, просимо всіх щирих Українців і Українок прибути на се представленнє. Початок о годині 7-ій вечер. Режісер: п. З. Градковський. 36|38

NEWARK, N. J.

**Бр. св. Івана Хрестителя,** від. 76 У. Н. С. устроює **ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ в суботу, дня 13. падолиста 1920 р.** в гали Кандля, 557 Market St., Newark, N. J. Початок о годині 6-ій вечер. Тікет 35 цнт. На сей баль запрошуємо всіх старших і молодших. Музика буде відгравати красні танці. За добру забаву ручить — КОМІТЕТ. 35-36

S. S. PITTSBURGH, PA.

**ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ МАСКОВИЙ БАЛЬ** устроює Пітсбурський Український Хор **в суботу, 13-го падолиста 1920 р.** в гали парохіяльній при 7-ій улици на С. С. Пітсбург, Па. Початок о годині 7-мій вечером. Всіх Родимців маємо честь запросити і повеселитись та потанцювати при перворядній музиці. На перервах буде співати рівнож хор. — За добру забаву і обслугу ручить — КОМІТЕТ. 34,36

DETROIT, MICH.

Заходом спів. тов. **„Боян"**, відограється **в неділю, дня 14. падолиста (новембра) 1920 р.** в парохіяльній гали при Кліперт Евеню, пораз перший в Дітройт, Міш., прекрасне представленнє **ПАН ШТУКАРЕВИЧ** або **ОКАЗІЯ ЯКОЇ НЕ БУВАЛО,** українська сцена в 4-ох актах, зі співами, С. Е. Зіневича. Режісер: Василь Запотічний. Дірігент: Андрей Стисловський. Вступ звичайний. Початок о годині 7.30 вечером. На сю оказію, якої ще у нас небувало, запрошує всіх громадян до численної участи

35-36 КОМІТЕТ.